

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

katedra sociologie a andragogiky

Miluše Habánová

**ZAČLENĚNÍ PRVKŮ ALTERNATIVNÍ PEDAGOGIKY DO
ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU**

Incorporation of the alternative pedagogy elements into the school education
programme

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Eva Šmelová, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím literatury uvedené v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne 30. listopadu 2011

.....

Miluše Habánová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí bakalářské práce, paní Doc. PhDr. Evě Šmelové, Ph.D. za odborné vedení, připomínky a rady při konzultacích a za lidský přístup a trpělivost.

Anotace

Hlavním záměrem bakalářské práce je analýza podmínek konkrétní MŠ a zájmu rodičů o implementaci prvků alternativního programu Kurikulum podpory zdraví v MŠ do předškolního vzdělávání.

V teoretické části bakalářské práce se zabývám základními pojmy alternativního školství, kurikulární reformou, alternativním přístupem Kurikulum podpory zdraví v MŠ, Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní školství.

Výzkum je zaměřen na analýzu současných podmínek konkrétní mateřské školy v souladu s Kurikulem podpory zdraví v MŠ. Součástí bakalářské práce je vyhodnocení názoru rodičů, pomocí dotazníkové metody, na začlenění prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ do vzdělávací nabídky konkrétní školy.

Klíčová slova:

zdraví, alternativní vzdělávání, mateřská škola, program „Mateřská škola podporující zdraví“,

Abstract

The main aim of the thesis is to analyze the specific conditions of a particular kindergarten and interest of parents on the implementation of elements of an alternative program of health promotion curriculum in kindergarten to preschool education.

In the theoretical part of the thesis is concerned the basic concepts of alternative education, curricular reform, an alternative approach for health promotion curriculum in kindergarten, the Framework Curriculum for Preschool Education.

Research is focused on analyzing the current conditions of a particular nursery school in accordance with health promotion curriculum in kindergarten. Part of the thesis is to evaluate the opinion of parents using a questionnaire method for implementing a healthy lifestyle and to incorporate elements of Curriculum support health education in kindergarten to offer a particular school.

Keywords:

health, alternative education, nursery school, the program "Health Promoting Nursery School"

OBSAH PRÁCE:

ÚVOD	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1.1 Pojem kurikulum	10
1.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	11
1.3 Pojem alternativní škola, alternativní vzdělávání.....	11
1.5 Pojem zdraví.....	12
1.5.1 Zdraví v kontextu mateřské školy	13
2 KURIKULÁRNÍ REFORMA V ČESKÉ REPUBLICE	14
2.1 Systém kurikulárních dokumentů	14
2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	16
3 ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUPY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PODMÍNKÁCH MATEŘSKÉ ŠKOLY	18
3.1 Základní rozdíly mezi tradičním a alternativním vzděláváním.....	18
3.2 Mateřské školy s alternativním programem v České republice.....	20
4 KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	23
4.1 Co znamená „zdravá“ mateřská škola?	24
4.2 Zásady Kurikula podpory zdraví v mateřské škole:.....	26
4.3 Prostředky a principy Kurikula podpory zdraví v mateřské škole	28
4.4 Komparace Kurikula podpory zdraví v mateřské škole a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	30
II. PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU, STANOVENÍ CÍLE, METODOLOGIE	33
5.1 Cíl práce:.....	33
5.2 Objekt zkoumání	33
5.3 Oblast zkoumání	34
5.4 Výzkumné problémy, otázky	34
5.5 Výstupy bakalářské práce	34
5.6 Použité metody	34

5.7 Popis použitých metod.....	35
6 ANALÝZA PODMÍNEK MATEŘSKÉ ŠKOLY	36
6.1 Popis současného stavu mateřské školy.....	36
6.2 Začlenění nových prvků do školního vzdělávacího programu.....	38
6.3 Analýza podmínek mateřské školy v souvislosti s Kurikulem podpory zdraví v MŠ.....	39
6.3.1 Podmínky vzdělávání.....	40
6.3.2 Zásady podpory zdraví v mateřské škole.....	49
6.4 Evaluace.....	55
6.6 Vyhodnocení dotazníku pro rodiče	62
6.7 Závěry a shrnutí poznatků ze všech provedených metod.....	66
ZÁVĚR.....	68
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ:.....	70
SEZNAM ZKRATEK	72
SEZNAM TABULEK	73
PŘÍLOHY.....	74
Příloha č. 1 – Část ŠVP se začleněnými prvky Kurikula podpory zdraví v MŠ.....	74
Příloha č. 2 – Jídelníček	79
Příloha č. 3 - Dotazník pro rodiče	80

ÚVOD

O zdraví již bylo napsáno nepřeberné množství textu. A proč je „Zdraví“ stále častěji diskutovaným tématem?

Je to něco, co se nedá ovlivnit mocí, ba ani zaplatit penězi. Zdraví buď máme, nebo nemáme. Automaticky jsme zvyklí spojovat přívlastek „zdravý – zdravá“ se stavem našeho těla. Být zdrav znamená v podstatě totéž, co být tělesně zdrav a fyzické zdraví je to první, co většinu lidí při vyslovení slova „zdraví“ napadá.

Během posledních let došlo ke značnému posunu v pojetí „zdraví“. Způsobily to teoretické poznatky a nové způsoby jejich užití v oblasti medicíny, psychologie, sociologie, ekologie, pedagogiky řízení atd., jakož i změny v našem myšlení, uznání moudrosti předků i každodenní životní zkušenosti. Hovoříme o zdravé stravě, o zdravých mezilidských vztazích, zdravém životním stylu, ale také o zdravé krajině, zdravém lese, zdravém městě či zdravé škole.

Ten nejideálnější věk pro rozvoj péče o „zdraví“ je předškolní věk. To, co si malé dítě intenzivně, smyslově, hrou a zkušeností prožije, to si trvale osvojí. Mateřské školy mají dnes možnost vybrat si z rozmanité nabídky vzdělávacích programů podle svého vlastního zájmu, podmínek a potřeb. Alternativní vzdělávací program Zdravá mateřská škola je jednou z možností výběru. Od počátku svého působení ve funkci ředitelky mateřské školy mne, mezi jinými alternativními programy, vzdělávací program Zdravá mateřská škola zaujal svojí filozofií a především způsobem práce, který poskytuje dítěti prostor pro samostatný a svobodný rozvoj.

Ve své práci pociťuji zodpovědnost za vytvoření takové mateřské školy, která by byla atraktivní a poutavá jak pro děti, tak pro jejich rodiče.

V nejbližším okolí naší mateřské školy jsou další dvě konkurenční předškolní zařízení, ale žádné v programu Zdravá mateřská škola, ani v jiné alternativě, nepracuje. Některé děti z naší školy však přestupují do základní školy, která v programu Zdravá škola již několik let pracuje.

Vlivem zvýšené porodnosti tzv. „silných“ ročníků z 80. let minulého století obecně zaznamenáváme nárůst dětské populace a mateřské školy zvládají jen těžko přijmout všechny děti. Stále trvajícím světovou krizi a nutnou finanční opatření státu, v jejichž důsledku může dojít opět ke snížení počtu nově narozených dětí, a v takové situaci bude velmi těžké dnešní počet mateřských škol naplnit a udržet.

Domnívám se proto, že nastal čas přemýšlet o budoucnosti a způsobu, jak se již v dnešních dnech na tuto skutečnost připravit. Dalším důvodem je dopřát dětem lehčí přestup do základní školy a rodičům dát příležitost volby mezi školou s uceleným programem a školou bez zaměření. Možnost volby alternativního programu je dle mého názoru správná cesta, a proto jsem se rozhodla svoji bakalářskou práci zaměřit na tuto alternativu.

Jako cíl bakalářské práce jsem si vytýčila:

- Teoreticky popsat alternativní přístupy, které se v současné době v rámci předškolního vzdělávání v podmínkách českých mateřských škol uplatňují.
- Na základě teoretických východisek provést analýzu podmínek konkrétní MŠ, zjistit zájem rodičů o implementaci prvků Kurikula podpory zdraví do vzdělávací nabídky mateřské školy a zjistit jejich povědomí o realizovaném programu.

Bakalářskou práci jsem rozčlenila na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část je rozčleněna do čtyř kapitol, které se postupně zabývají objasněním pojmů alternativního školství. Ve druhé kapitole se věnuji kurikulární reformě, bez které by nebylo možné si vybírat z mnoha alternativních přístupů vzdělávání a zařazují i přehled kurikulárních dokumentů, nástin obsahu Rámcového vzdělávacího programu. Třetí kapitolu jsem věnovala alternativním přístupům ve vzdělávání v podmínkách mateřské školy. Poslední kapitola teoretické části obsahuje základní informace o alternativním programu Zdravá mateřská škola, respektive Kurikula podpory zdraví v mateřské škole a jeho hlavní cíle a záměry.

Praktická část je rozdělena do dvou kapitol.

V první se zabývám metodologií výzkumu a vytyčuji si cíle výzkumné práce. Druhá je věnovaná analýze podmínek mateřské školy v souvislosti s programem Kurikulum podpory zdraví v MŠ a zjištění zájmu rodičů o začlenění prvků tohoto alternativního přístupu do vzdělávací nabídky konkrétní školy.

Hlavní přínos z vypracování bakalářské práce však spatřuji především ve zkvalitnění výchovně vzdělávací práce a obohacení prostředků vzdělávací nabídky konkrétní mateřské školy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

S pojmy „kurikulum, alternativní školství, mateřská škola, Rámcový vzdělávací program, zdraví“ se budeme v této práci setkávat na každém kroku, a proto by bylo dobré si tyto pojmy vysvětlit.

1.1 Pojem kurikulum

Pojem kurikulum není jednoznačně definován. Rozumí se jím většinou celek učebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci, vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů.

Latinské slovo „curriculum“ znamená běh, průběh. Ve školství se za kurikulum považuje dokument, který vyjmenovává cíle, obsahy, metody, prostředky a organizaci vzdělávání, realizaci ve vzdělávacím procesu i způsoby hodnocení. Podle Průchy, Walterové, Mareše (2009) můžeme kurikulum chápat ve třech významech:

- Vzdělávací program, projekt, plán,
- Průběh studia a jeho obsah,
- Obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.

Kurikulum v širším pojetí

Školní kurikulum představuje nejen vzdělávací program současně i život školy a vše, co s ním souvisí. Součástí školního kurikula je:

Formální kurikulum, které představuje plánované cíle, obsah, prostředky a podmínky vzdělávání, realizaci a způsob hodnocení výsledků, tzv. vzdělávací program.

Neformální kurikulum tvoří doplňkové a neplánované aktivity mateřské školy (např. divadla, návštěvy, výstavy, kroužky mimo běžný program atd.)

Skryté kurikulum představuje zejména klima školy. Jedná se o celou vztahovou síť jak vnějších i vnitřních vztahů, které ovlivňují vzdělávání. Přívlastek skryté znamená jeho nesnadné vyjádření, ale i krátký pobyt ve škole stačí k tomu, abychom ho vycítili.

Rodinné kurikulum ovlivňuje vztah dítěte ke vzdělávání a může i v mateřské škole napomáhat jeho rozvoji nebo naopak ho brzdit (Svobodová a kol., 2010).

Kurikulum jako vzdělávací plán

Nejčastěji je kurikulum chápáno jako vzdělávací plán (program, projekt), který zahrnuje cíle, obsah, prostředky i podmínky vzdělávání, jeho realizaci a způsob hodnocení výsledků. Snahou je poskytnout školám větší autonomii a současně celostátně garantovat určitou kvalitu vzdělávání (Svobodová a kol., 2010).

1.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je základním dokumentem pro předškolní instituce. Je základním východiskem pro zpracování školních a třídních vzdělávacích programů mateřských škol. Poprvé byl vydán v roce 2001. Po prvních zkušenostech byl Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání upraven, dnes je platná aktualizovaná, zpřesněná a doplněná verze z roku 2004. Byl tak vytvořen prostor pro orientaci na dítě, pedagogickou autonomii škol a pro individuální svobodu pedagogů i dětí. Blíže se jím budu zabývat v následující kapitole.

1.3 Pojem alternativní škola, alternativní vzdělávání

Tyto dva pojmy jsou mnohovýznamové a užívají se často jako synonymum k jiným pojmům jako netradiční škola, volná škola, svobodná škola, otevřená škola, ...

Jednou z neodmyslitelných součástí dnešního vzdělávacího systému jsou právě alternativní směry. Alternativní školy jsou někdy nazývány školy hrou, protože jsou to školy s jinými metodami a organizací výuky a obvykle se skutečně snaží o přiblížení učiva formou hry, diskuse, problémových úkolů a podobně (Bečvářová, 2010).

Pojem „alternativní“ má základ v latinském „alter“, což znamená druhý a předpokládá volbu jedné možnosti ze dvou a více eventualit.

Z pedagogického a didaktického hlediska lze za tyto školy považovat ty instituce, kde se uplatňují zvláštní, nestandardní, inovativní, experimentální formy, obsahy či metody vzdělávání, jiné didaktické přístupy apod., na rozdíl od běžně uplatňovaných (standardních) pedagogických a didaktických koncepcí.

1.4 Mateřská škola

Mateřská škola je prvním společenstvím dětí a dospělých se vzděláváním, s nímž se dítě mimo rodinu ve svém životě setkává. Mateřská škola ve státech střední Evropy znamená předškolní zařízení pro děti od 3 do 6 (sedmi) let. Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami, popř. je realizováno přípravnými třídami základních škol. Legislativa mateřské školy, v rámci vzdělávací soustavy, zakotvuje jako druh školy. A proto se v rámci procesu vzdělávání i v organizaci řídí obdobnými pravidly jako školy ostatní (RVP PV, 2004).

Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd lze zařazovat děti stejného nebo různého věku, a tak tvořit třídy homogenní nebo heterogenní. Také je možné do běžných tříd mateřských škol zařazovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vytvářet tak třídy integrované. Podle školského zákona je poskytování předškolního vzdělávání veřejnou službou (RVP PV, 2004).

1.5 Pojem zdraví

Zdraví je považováno za nejcennější dar v životě, za hodnotu hodnot. Je považováno za jednu z nejdůležitějších hodnot, která se podílí na kvalitě lidského života. Týká se celého člověka a jeho prostředí. V průběhu života se kvalita zdraví u jednotlivých lidí mění. Tělesné zdraví nám ještě nezaručuje, že zdraví jsme.

Nejčastěji používaná definice zdraví říká, že jde o stav fyzické, psychické a sociální pohody a nikoli pouze nepřítomnost nemoci nebo vady. Zdraví se nedá přesně změřit, je individuální a relativní. Každý člověk i přes různá omezení může dosáhnout „svého“ optimálního zdraví. Zdravotní stav člověka je podmíněn kladným i záporným působením nejrůznějších faktorů. Jeden z nejdůležitějších je životní styl.

U malých dětí záleží, jak se o zdraví a způsob života svých dětí starají rodiče. Proto je velmi důležité, aby bylo dítě od útlého věku vychováváno ke zdravému životnímu stylu a k odpovědnosti za vlastní zdraví. Uchování a rozvíjení zdraví je jednou z priorit každého jedince i zájmem celé společnosti. Nejlepším způsobem je tzv. přirozená cesta, tj. děti vidí správný příklad u nás dospělých (Havlínová a kol., 2006).

Výchova ke zdravému způsobu života znamená poskytovat dětem nejen patřičné vědomosti, ale naučit je též tyto vědomosti používat při vlastním rozhodování ve

prospěch zdraví, protože patří k nejvýznamnějším hodnotám našeho života (Havlíňová a kol., 2006).

1.5.1 Zdraví v kontextu mateřské školy

Jedním z novodobých fenoménů společnosti 21. století je zhoršující se stav zdraví lidí na celém světě. Od roku 1986 se postupně vytváří nová strategie v podobě celoživotní podpory zdraví, jejíž složkou je výchova jedince k odpovědnosti za své zdraví. Předškolní věk je zároveň obdobím, ve kterém se člověk naučí padesát procent z toho, co potřebuje ve svém celém dalším životě. Platí to zvláště v oblasti způsobů chování, návyků a základů životního stylu.

Životní styl a chování, které zdraví podporují, je třeba vytvářet již v předškolním věku dítěte, kdy se návyky a postoje upevňují nejtrvaleji. Nejlépe si je dítě uvědomuje tím, že kolem sebe vidí příklady zdravého chování a také tím, že žije ve zdravě utvářených životních podmínkách. Nejdůležitějšími podněty pro podporu zdraví jsou rodiče a pedagogové.

Proces podpory zdraví v mateřských školách se realizuje některými programy, z nichž nejznámější je Evropský program Škola podporující zdraví. Respektování přirozených potřeb jednotlivce považuje za nejdůležitější postoj, který mateřská škola podporující zdraví kultivuje jak u žáků, tak učitelů a rodičů. Rozvíjí komunikaci, spolupráci a úctu k člověku, lidským společenstvím a přírodě na naší planetě (Havlíňová a kol., 2006, 2008).

2 KURIKULÁRNÍ REFORMA V ČESKÉ REPUBLICE

Kurikulární reformu je možné charakterizovat jako zásadní změnu vzdělávání i vzdělávací politiky pro zvýšení a zlepšení kvality vzdělávání a efektivity výsledků vzdělávání. Vychází z nové situace ve školství po roce 1989. Tehdy byla odmítnuta jednotná škola a její kolektivní výchova. Proto se v roce 2005 v České republice rozběhla školská neboli kurikulární reforma, která měla přinést zásadní změny v obsahu a cílech vzdělávání. Žáci by se při osvojování informací měli zároveň učit, jak s nimi zacházet, jak při jejich získávání a využívání vzájemně spolupracovat a domlouvat se, jak své znalosti prezentovat a podobně. Kromě předávání znalostí kladou nyní školy ve své práci důraz na to, aby se žáci naučili s informacemi pracovat a osvojili si další celoživotní dovednosti, tzv. klíčové kompetence, které jim mají usnadnit plnohodnotný život v 21. století (Školská reforma v pedagogickém výzkumu).

2.1 Systém kurikulárních dokumentů

Kvalita vzdělávání včetně předškolního vzdělávání je dána státem, a to prostřednictvím kurikulárních dokumentů.

Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní.

Státní úroveň představují Národní program vzdělávání (NPV) a Rámcové vzdělávací programy (RVP). Zatímco NPV formuluje požadavky na vzdělávání, které jsou platné v počátečním vzdělávání jako celku, RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy (pro předškolní, základní a střední vzdělávání). Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Od roku 2005 začaly všechny mateřské a základní školy v zákonem stanoveném dvouletém období připravovat své školní vzdělávací programy (ŠVP). Vzdělávací programy na státní a školní úrovni jsou veřejnými dokumenty, které jsou přístupné pedagogické i nepedagogické veřejnosti. Školy jsou povinny dle školského zákona svůj ŠVP zveřejnit na přístupném místě.

Vlastní hodnocení školy je dokument zpracováváný každou školou na základě systematického sběru a analýzy informací podle stanovených kritérií za účelem dalšího rozhodování, který je neveřejný a předkládá se pouze České školní inspekci (Bečvářová, 2010).

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR vznikl Usnesením vlády ČR v roce 1999. V tomto strategickém dokumentu byly formulovány hlavní cíle vzdělávací politiky. „*Přijaté cíle vytvořily východisko pro koncepci vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v ČR*“ (Šmelová, 2010, s. 15). Ministerstvo školství ČR tak nastavilo směr vzdělávací politiky v naší zemi, jehož hlavní myšlenkou se stala vize zajistit rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, které se podílí na vzdělanosti všech občanů, prostřednictvím střednědobých a dlouhodobých záměrů. Tyto záměry byly specifikovány v závazném dokumentu - **Bílá kniha** (Šmelová, 2010) .

„**Bílá kniha představuje otevřený dokument, který je průběžně zkoumán a analyzován v souladu se změnami, které probíhají ve společnosti. Časový horizont byl stanoven na rok 2005, v některých částech na rok 2010**“ (Šmelová, 2010, s. 15).

MŠMT vyhlásilo diskusi pod názvem *Výzva pro deset milionů*, která představovala východisko pro stanovení dalších záměrů našeho školství. Do diskuse se mohli zapojit nejen sociální partneři, představitelé občanské společnosti, zájmových sdružení, ale také školy a pedagogové. Konečná podoba *Bílé knihy* byla projednána a schválena na zasedání vlády ČR v únoru 2001(Šmelová, 2010).

Zákon o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který vstoupil v platnost 1. ledna 2005, přinesl do našeho vzdělávacího systému a celkového pojetí vzdělávání mnoho změn a novinek.

Ukládá mateřským školám pracovat podle RVP PV a předškolní vzdělávání se stává součástí systému vzdělávání.

Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let. Podle školského zákona se přednostně k předškolnímu vzdělávání přijímají děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky.

Předškolní vzdělávání:

- Podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.
- Vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání

a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami

2.2 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je základním dokumentem pro předškolní instituce. Je základním východiskem pro zpracování školních a třídních vzdělávacích programů mateřských škol. Poprvé byl vydán v roce 2001. Po prvních zkušenostech byl Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání upraven, dnes je platná aktualizovaná, zpřesněná a doplněná verze z roku 2004. Byl tak vytvořen prostor pro orientaci na dítě, pedagogickou autonomii škol a pro individuální svobodu pedagogů i dětí.

Záměr předškolního vzdělávání

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou a způsobilou zvládat pokud možno aktivně a s osobním uspokojením takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny – zejména v prostředí rodiny a školy - a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně očekávají.

Záměrem předškolního vzdělávání je dovést dítě k tomu, aby v rozsahu svých osobních předpokladů a individuálních vývojových možností získalo věku přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost a základy z kompetencí důležitých pro jeho další rozvoj a učení, pro život a vzdělávání se. Důležitým úkolem je vytvářet předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a bude umožňováno každému dítěti dospět k optimální úrovni jeho osobního rozvoje a učení, popřípadě k takové úrovni, která je pro dítě individuálně dosažitelná. Rozdíly mezi dětmi i rozdíly v jejich individuálních výkonech jsou pokládány za přirozené a samozřejmé a o jejich vyrovnání se neusiluje (RVP PV, 2004).

Hlavní cíle předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém, citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

Obsah předškolního vzdělávání

Rámcový vzdělávací program formuluje základní výběr obsahu, který musí být povinně zakomponován do školního vzdělávacího programu. Obsah je rozdělen do pěti základních vzdělávacích oblastí (**biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální**), které se mohou určitým způsobem prolínat. Každá z těchto oblastí je zaměřena k určitým výchovným a vzdělávacím úkolům, které je třeba v předškolním vzdělávání plnit. Pro praktické potřeby je každá z těchto oblastí pojmenována, název oblasti vystihuje její obsah (RVP PV, 2004).

Jedná se o oblasti:

- *„Dítě a jeho tělo*
- *Dítě a jeho psychika*
- *Dítě a ten druhý*
- *Dítě a společnost*
- *Dítě a svět“* (RVP PV, 2004, s. 15)

RVP PV tvoří rámec, který vytváří podmínky pro MŠ pracovat dle alternativních přístupů nebo s využitím jejich prvků, vytvářet a realizovat svůj vlastní školní vzdělávací program.

3 ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUPY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PODMÍNKÁCH MATEŘSKÉ ŠKOLY

V ČR po roce 1989, po čtyřicetiletém období jednotné školy, znovu ožívají alternativní pedagogiky ze začátku 20. století. Vznikají i nové moderní alternativy, které využívají řadu prvků z reformního pedagogického hnutí, ale současně řeší i aktuální společenské problémy.

3.1 Základní rozdíly mezi tradičním a alternativním vzděláváním

Alternativní vzdělávání se odlišuje od vzdělávání nabízeného státem nebo jinými tradičními institucemi, ale stejně i zde se plní osnovy schválené MŠMT jako na jiných školách.

Každý druh alternativní školy má své vlastní pedagogické rysy, a proto není snadné charakterizovat tyto školy jako celek.

Alternativní školy charakterizuje **pět základních rysů**:

- Alternativní škola je zaměřena pedocentricky. Znamená to, že výchova se zaměřuje na osobu dítěte a škola vykonává všechny výchovné činnosti v souladu s individualitou dítěte.
- Alternativní škola je aktivní. Dle okolností uplatňuje některé z mnoha vyučovacích forem. Nejvyšším cílem je rozvoj aktivity a odpovědnosti žáka. Za nepostradatelné momenty výchovného procesu považuje kreativní uměleckou činnost a tělesný rozvoj.
- Alternativní škola usiluje o komplexní výchovu dítěte. Vedle intelektuální složky rozvoje přikládá vysokou důležitost oblasti emočního a sociálního rozvoje jednotlivce.
- Alternativní škola je chápána jako „společenství“. To znamená, že formy a postupy výchovy a vzdělání jsou utvářeny společně žáky, učiteli a rodiči.
- Alternativní škola je chápána podle principu „Par la vie – pour la vie“. Míní se tím učením „z života pro život“, tj. cílem školního vzdělání je zapojení žáků do světa

práce a úsilí o rozšíření edukačního prostředí nad rámec školní třídy (Průcha, 2001).

Průcha (2001) za „alternativní školy“ považuje všechny druhy škol, bez ohledu na jejich zřizovatele. Jedná se o školy soukromé, církevní a veřejné, které se něčím odlišují od hlavního proudu standardních, běžných škol daného vzdělávacího systému. Jejich odlišnost spočívá zejména v jiných:

- Způsobech organizace výuky nebo života dění ve škole
- Kurikulárních programech - změny obsahu nebo cílech vzdělávání či v obojím
- Parametrech edukačního prostředí
- Způsobech hodnocení výkonů žáků
- Vztazích mezi školou a rodiči, školou a místní komunitou aj.

Základní rozdíly mezi tradičním a alternativním vzděláváním podle K. Rýdla (1999 In Průcha 2001)

Tradiční forma

„Výuka probíhá podle pevného rozvrhu hodin a jednotné organizace dne.

Učitel má monopol na pravdu, kterou předává žákům.

Žák plní uložené úkoly dle zadání.

Důraz na pamětné učení a vnější motivaci.

Důraz na selektivní výkonovou soutěživost.

Vzdělávání je omezeno prostorem třídy.

Menší důraz je kladen na tvořivost a iniciativu učitelů i žáků“.

(Průcha, 2001, s. 30-31).

Alternativní forma

Rozvrh a organizace dne vychází ze zájmu dětí a flexibility jejich potřeb.

Učitel je v roli poradce, partnera a staršího (zkušenějšího) kamaráda.

Žák sám rozhoduje o pořadí a rozsahu zadaných úkolů.

Důraz na objevování věcí a vnitřní motivaci.

Důraz na spolupráci ve skupinách.

Vzdělávání jsou otevřeny i prostory mimo třídu a školu.

Důraz na rozvoj tvořivosti a iniciativy.

3.2 Mateřské školy s alternativním programem v České republice

Ve světě se vyvinulo velké množství typů alternativních přístupů a jejich počet je tak vysoký, že orientace v nich je velmi obtížná. Výčet všech typů a jejich metod je tedy téměř nemožný, proto se zaměřím jen na několik nejznámějších zástupců alternativních směrů pro mateřské školy zastoupených v ČR.

Waldorfská škola

Patří mezi nejznámější typ alternativní školy. Vychází dle svého zakladatele Rudolfa Steinera z možností dítěte a ty je potřeba jednak respektovat a vedle toho dát dítěti možnost pozorovat mnohostranné lidské konání a umožnit mu ho napodobovat. Podle waldorfské pedagogiky má výchova člověku poskytnout co nejvíce svobody k jeho rozvoji individuálních vnitřních sil a schopností. Velký důraz se klade na pozitivní atmosféru školy a na osobnost učitele (Šmahelová, 2008).

Psychologické a pedagogické základy i výchovný a vzdělávací proces jsou postaveny na antropozofii. Člověk se podle tohoto chápání světa dělí na tělo, duši a ducha. Tvorba části bytosti probíhá v dlouhých periodách kosmických procesů. Základním pilířem je respekt k rozvíjení osobnosti člověka na základě jeho přirozeného psychického vývoje. Opírá se přitom o poznatek, že člověk v životě prochází sedmiletými vývojovými cykly, v nichž dochází k opakování obecných dějin vesmíru a lidstva (Bečvářová, 2010).

Mateřských škol, které pracují v tomto programu, je zhruba sedm a můžeme k nim přiřadit i několik dalších mateřských škol, které úspěšně pracují na principech waldorfské pedagogiky.

Montessori

Od druhé poloviny devadesátých let se v české republice začalo výrazně rozvíjet další alternativní pedagogické hnutí, pedagogika Montessori. Dítě je individuum, které potřebuje svobodný a spontánní rozvoj svých tvůrčích schopností. Ten mu může umožnit pedagogicky věku dětí upravené prostředí, důležitou roli hrají speciální pomůcky, které jsou klíčem k poznání a zajišťují dítěti smyslový rozvoj (Šmahelová, 2008).

Výchova zdůrazňuje individualizovanou činnost dítěte, které si ji samo volí, pracuje svým tempem a podle svých představ a záměrů. Učitel je pozorovatel, který žákům připravuje vhodné podmínky pro činnost a nezasahuje do ní.

Hlavním kritériem této metody je orientace na dítě jako člověka, chce dítěti pomoci dosáhnout vlastní nezávislosti. Druhým kritériem je výchova jako realizace svobody, dítě potřebuje svobodu pro spontánní projevy a svobodu jednat bez pomoci druhých a s vědomím, že je živou integrální bytostí (Bečvářová, 2010).

V České republice je, jak jsem zjistila, asi 30 takto zaměřených mateřských škol.

Mateřská škola Začít spolu (Step by Step)

V mezinárodním označení se nazývá Step by Step (Krok za krokem). Buduje základy pro postoje, znalosti a dovednosti životně důležité pro člověka, který se musí vyrovnávat s nároky a problémy 21. století. Připravuje děti, aby se v budoucnosti aktivně zajímaly o učení, uměly se efektivně učit, učení je bavilo a nebylo spojeno s nadměrným stresem. Podněcuje rozvoj těch charakteristických rysů osobnosti, které budou v dynamicky se rozvíjející společnosti zvláště potřebné (Gardošová, Dujková, 2003).

Základní principy:

- Individuální přístup ke každému dítěti
- Integrované učení hrou
- Pomoc dětem při výběru prostřednictvím plánované činnosti a center aktivit
- Aktivní účast rodin
- Spolupráce s komunitou
- Profesní a osobnostní rozvoj učitelů

Podle mých zjištění v současné době spolupracuje v ČR s organizací Step by Step na různých úrovních asi 61 mateřských škol

Mateřská škola s Programem podpory zdraví

Cílem Programu podpory zdraví je rozvíjet životní kompetence každého dítěte tak, aby účta ke zdraví a schopnost chovat se odpovědně ke zdraví svému i druhých, patřily mezi jeho celoživotní priority. Užívá nových netradičních forem práce, převážně skupinové a individuální, zohledňuje smíšené věkové složení dětí, které významně

přispívá k sociálnímu zrání dětí. Pedagog při svém výchovném působení vychází především z prožitků dětí, usiluje o jejich aktivaci a samostatnost. V denních komunitních kruzích rozvíjí komunikativní i sociální dovednosti a učí děti akceptovat druhé (Havlíková, Vencálková, 2000).

Principy programu podpory zdraví

- *„Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa.*
- *Rozvíjení komunikace a spolupráce“ (Havlíková a kol., 2006, 2008, s.26).*

Hlavními zásadami podpory zdraví jsou:

Pohoda prostředí – pedagog podporující zdraví, věkově smíšené třídy, rytmický řád života a dne, tělesná pohoda a volný pohyb, zdravá výživa, spontánní hra, podnětné a věcné prostředí, bezpečné sociální prostředí a participativní a týmové řízení.

Otevřené partnerství – partnerské vztahy s rodiči, spolupráce mateřské a základní školy a začlenění mateřské školy do života obce

V následující kapitole se budu podrobněji zabývat tímto alternativním programem.

4 KURIKULUM PODPORY ZDRAVÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Zdravá mateřská škola je jedním z moderních alternativních projektů, který u nás nemá příliš dlouhou tradici. Hlavním koordinátorem a garantem projektu je od roku 1996 Státní zdravotní ústav. Za hlavní pokládá „zdravé“ pojetí výchovy a vzdělávání – tj. vytvoření zdravého prostředí, zdravých mezilidských vztahů i osvojení životních návyků a dovedností, jež budou považovány za zdravý způsob života.

Jako první v České republice existoval projekt pro základní školy „Zdravá škola“, který k nám přišel prostřednictvím evropské pobočky Světové zdravotnické organizace (SZO). O podobný projekt pro předškolní věk projevil velký zájem i učitelky a ředitelky mateřských škol a školní inspektorky, proto byl také pro předškolní vzdělávání program připraven. Vždyť předškolní věk je rozhodujícím obdobím pro získávání návyků, způsobů chování, základů životního stylu a celého života (Havlíková a kol., 1995).

Základními prvky tohoto projektu jsou především pohyb, dech, rytmus, výživa, mysl a vztahy při současném respektování přirozených lidských potřeb a vzájemné komunikaci. Smíšené třídy umožňují dětem poznat přirozené lidské vztahy ve společnosti, nerozdělují se na „malé“ a „velké“, učí je vzájemně se respektovat, tolerovat a pomáhat jeden druhému. Pro děti je zajištěna strava dle zásad zdravé výživy. Do denních aktivit jsou zařazeny hudební a výtvarná výchova, pohyb na čerstvém vzduchu. Vzdělávání dětí je založeno na principu prožitkového učení (učení na základě prožitků nikoli pokynů a příkazů). Důraz je kladen na individuální přístup a uspokojování potřeb každého jedince. V prostoru tříd se nacházejí centra, kde si mohou děti volně experimentovat, poznávat a zkoumat, ale také v případě potřeby klidu si odpočinout a relaxovat.

Obecně lze shrnout, že vzdělávací program je navržen tak, aby prostřednictvím situací, plánovaných činností a prožitkového učení se dítě učilo vážit si života a zdraví, pečovat o ně, upevňovat hygienické návyky a prostřednictvím pohybových aktivit dosáhnout duševní pohody a vyrovnanosti. Je důležité, aby samo došlo ke zjištění, že vlastním přičiněním může ovlivnit kvalitu života i řešit vzniklé situace, ukázat, co všechno už umí a zvládne. Učit je rozvíjet kamarádké a společenské vztahy, poznávat život ve společnosti a orientovat se v tom, co ho obklopuje, ať živá nebo neživá příroda, a chápat v souvislostech, co se kolem něho děje. Pomocí metod přímých zážitků, s

využitím dětské zvědavosti a potřeby objevovat, je třeba probouzet v dětech aktivní zájem a chuť se dívat kolem sebe a naslouchat druhým.

4.1 Co znamená „zdravá“ mateřská škola?

„Zdravá“ není míněno jako kritérium nějakého formálního dělení mateřských škol na zdravé a nezdravé. Toto označení je myšleno jako cíl, k němuž by měla každá škola směřovat. Jde vlastně o udání směru. Kurikulum podpory zdraví v MŠ je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání. Můžeme proto říci, že mateřská škola, která použije Kurikulum podpory zdraví pro zpracování svého Školního kurikula, splní požadavky RVP PV (Havlínová a kol., 1995).

Cíle projektu

„Projekt Zdravá mateřská škola přispívá:

- 1. k tvorbě podmínek pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu dítěte po dobu jeho pobytu v mateřské škole (podpora současného zdraví);*
- 2. k výchově předškolního dítěte ke zdravému životnímu stylu, jenž je charakterizován:*
 - návyky a dovednostmi zdravého životního stylu;*
 - odolností vůči stresům a zdraví škodícím vlivům, které mohou vést ke zneužití a závislostem (podpora budoucího zdraví).*

Oba cíle se vzájemně podmiňují“ (Havlínová a kol., 1995, s. 17).

Výchova ke zdraví má smysl, je-li současně založena na praktikování všeho, co zdraví prospívá, a vyloučení toho, co mu škodí. Na prvním místě je vytvářet podmínky pohody v mateřské škole, protože prožitky pohody mají nesmírný výchovný význam. Předškolní dítě se učí hlavně prožíváním a shromažďováním zkušeností (Havlínová a kol., 1995).

Filozofie programu

Škola, která je rozhodnutá podporovat zdraví, přistupuje na určitou filozofii a principy. Uvědomuje si, že ZDRAVÍ je hodnotou hodnot, a lidé ho svým chováním a jednáním ovlivňují.

Cílem programu školy podporující zdraví je, aby se děti co nejdříve, tj. již od mateřské školy, naučily postojům, které spočívají v úctě ke zdraví, a dovednostem chránícím zdraví.

„Člověk podporující zdraví se vyznačuje následujícími kompetencemi:

- rozumí holistickému pojetí zdraví, pojmům podpory zdraví a prevence nemocí; dovede posoudit, jaký vliv na zdraví mají situace, nabídky, média a další jevy;
- uvědomuje si, že zdraví je prioritní hodnotou; udržovat si své zdraví, předcházet nemocem a snižovat rizika onemocnění.
- dovede řešit problémy a řeší je;
- má vyvinutou odpovědnost za vlastní chování a za způsob svého života;
- posiluje duševní odolnost;
- ovládá dovednosti komunikace a spolupráce;
- podílí se aktivně na tvorbě podmínek a prostředí pro zdraví všech“ (Havlínová a kol., 2006, s.19).

Velký důraz je kladen na celistvost a souvislost. Při celkovém zdraví jednotlivce je zapotřebí vzájemného vztahu mezi zdravím tělesným, duševním, sociálním a duchovním. Dále je nutný vzájemný vztah mezi jednotlivcem a komunitou, jednotlivcem a světem po stránce společenské i přírodní, tj. interakce v oblasti biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální (Havlínová a kol., 2006).

Na kvalitě zdraví má velký podíl kvalita sociálního prostředí, v němž člověk žije, tj. rodina, škola, pracovní společenství, zájmové skupiny a širší sociální společenství např. obec.

V předškolním věku se dítě rozvíjí jak po stránce tělesné, tak i po stránce duševní a je tedy nezbytné, aby byly uspokojovány každodenní tělesné potřeby dítěte, např. dostatek pohybu a pobytu venku na čerstvém vzduchu, správná výživa.

Také je zapotřebí, aby dítě bylo ve stavu „pohody“, neboť právě ve stavu pohody prožíváme pocit bezpečí, souladu, harmonie, pozitivního naladění. Nejvíce pohodě škodí stres, což je dynamický psychosomatický proces, jehož součástí je emoční prožívání situace, kterou adaptační mechanismus jedince nezvládá. Dlouhodobější stresy se spolupodílejí na vzniku většiny onemocnění, např. snížení imunity, kardiovaskulární onemocnění nebo poruchy metabolismu a jiné. V předškolním věku

škodí dítěti stres nejvíce, neboť organismus je ještě nezralý a všechny emoce jsou prožívány obzvláště silně (Havlíková a kol., 1995).

Občas se stres zaměňuje s úsilím. Úsilí je naopak pro vývoj dítěte zdravé. Nároky však nesmí překročit kritickou hranici, aby nedošlo ke stresu.

Uměním učitelky mateřské školy je vycítit, kde je u dítěte hranice mezi úsilím a stresem (hranice mezi nároky prospěšnými zdraví a poškozujícími).

Pro správný prožitek duševní pohody je dobré dítě povzbuzovat, chválit, mít s ním trpělivost. Dítě by mělo cítit, že je milováno, v bezpečí, přijímáno takové, jaké je (se svými klady i zápory). Naučit se prožívat úspěch, ale i vyrovnat se s neúspěchem. Měli bychom podporovat jeho zdravou sebedůvěru. Dopřát mu dostatek prožitků a podnětů, obohacovat zásobu představ, rozvíjet fantazii a tvořivost a zálibu v poznání, učení a v objevování stále nového. Naučit se překonávat překážky (Havlíková a kol., 2006).

4.2 Zásady Kurikula podpory zdraví v mateřské škole:

Projekt **Zdravá mateřská škola** a na něj navazující vzdělávací program Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole vznikají jako programový materiál pro české vzdělávací prostředí.

Hlavními zásadami podpory zdraví jsou:

Pohoda prostředí – pedagog podporující zdraví, věkově smíšené třídy, rytmický řád života a dne, tělesná pohoda a volný pohyb, zdravá výživa, spontánní hra, podnětné a věcné prostředí, bezpečné sociální prostředí a participativní a týmové řízení.

Otevřené partnerství – partnerské vztahy s rodiči, spolupráce mateřské a základní školy a začlenění mateřské školy do života obce

Zásadami podpory zdraví ve škole jsou:

- 1) Chápe pohodu a zdraví jako subjektivní pocit zdraví dětí. Mezi pohodou a zdravím je vztah vzájemné interakce.
- 2) Uspokojuje a respektuje každodenní potřeby dítěte. Stejnou měrou pečuje o spokojenost dospělých.
- 3) Z přirozených potřeb a zájmů dítěte vytváří prostor, čas a prostředky pro spontánní hru.

- 4) Nabízí dětem dostatek volného pohybu, který je pro zdravý vývoj dítěte nepostradatelný. Působí příznivě na tělesnou a duševní pohodu, a tím ochraňuje a posiluje organismus dítěte.
- 5) Poskytuje stravování podle pravidel zdravé výživy, pěstuje prospěšné stravovací návyky ve spolupráci s rodinou. Zdravá výživa má také výrazný vliv na tělesnou a duševní pohodu. Vytváří vztahy vzájemné důvěry, úcty, empatie, solidarity a spolupráce mezi všemi lidmi v mateřské škole i kolem ní.
- 6) Respektuje a podporuje charakteristický duševní vývoj předškolního dítěte posilováním a povzbuzováním jeho sebedůvěry a navozováním kladných emočních a citových vztahů.
- 7) Vytváří sociální klima na základě vztahů důvěry, úcty, empatie, solidarity a spolupráce mezi všemi lidmi v MŠ.
- 8) Stanoví a dodržuje taková pravidla společně s dětmi pro uspořádání života a dne v MŠ. Pokud děti tvoří pravidla společně, snáze je dodržují a umožňují učitelce uspokojovat individuální potřeby dětí, pružné rozhodování, vzájemnou informovanost a komunikaci s rodiči.
- 9) Mateřská škola podporující zdraví nabízí pohodu věcného prostředí, které je kvalitní, vstřícné, podnětné, estetické a hygienické. Má velký vliv na pohodu všech, jichž se týká.
- 10) Z dítěte se má stát člověk, který se bude chovat ke zdraví svému i ostatních lidí jako k nenahraditelné hodnotě.
- 11) Učí děti vlastním prožitkem a volí způsoby výchovy ke zdraví takové, které jsou pro děti přirozené. Děti situaci prožívají a experimentují, a tím se nejlépe učí.
- 12) Úzce spolupracuje s rodinou, respektuje zvyklosti a přání rodiny. Je to pro ni nejsilnější zárukou účinnosti projektu podpory zdraví. Spolupracují na základě tolerance, partnerství a otevřenosti.
- 13) Dbá o vytvoření pohody pro všechny zaměstnance. Praktikuje styl řízení založený na účasti a spolupráci všech zúčastněných.
- 14) Spoléhá na odpovědnost, odborné kompetence a zdravý způsob života a chování učitelky. Děti učitelku v mnohém napodobují, a tím se také učí. Na jejich profesních a osobních kvalitách závisí úspěšnost vzdělávacích cílů Kurikula podpory zdraví.

- 15) Stává se nedílnou součástí společenství, obce. Podílí se svými aktivitami na programech rozvoje obce a svými vztahy uvnitř i vně školy přispívá ke kvalitě klimatu obce.
- 16) Spolupracuje se základními školami. Pomáhá tím vytvářet podmínky pro plynulý přechod dětí do 1. ročníku základní školy. Také spolupracuje s místními partnery, kteří jsou zainteresováni na programech podpory zdraví. Svými aktivitami se podílí na životě a rozvoji obce, doplňuje její kulturně duchovní život (Havlínová a kol., 1995).

4.3 Prostředky a principy Kurikula podpory zdraví v mateřské škole

„Splnění cílů a zásad projektu Zdravá mateřská škola není možné dosáhnout dílčími, krátkodobými nebo izolovanými aktivitami, ale systematicky a komplexně, všemi činnostmi v mateřské škole a za spoluúčasti všech (rodiny, školy, zastupitelstva obce) jichž se to týká“ (Havlínová a kol., 1995, s. 22).

„Prostředky pro podporu zdraví – okruhy:

1. *Podmínky pro pohodu a zdraví v MŠ*
2. *Výchova ke zdravému způsobu života*
3. *Sociální a odborné opory projektu ZMŠ“ (Havlínová a kol., 1995, s. 22)*

„Principy programu podpory zdraví

- *Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa.*
- *Rozvíjení komunikace a spolupráce“ (Havlínová a kol., 2006, 2008, s. 26).*

Podle Havlínové a kol.: *„Obecná platnost obou principů je dána jejich významem pro zdraví a kvalitu života člověka v prostředí, v němž žije. Například v prostředí školy to znamená, že se principy týkají zdraví nejen žáků, ale i učitelů a ostatních skupin dospělých osob. V neposlední řadě to rovněž znamená, že je lze aplikovat na všechny složky dění ve škole. Mají tudíž schopnost integrovat činnost školy podporující zdraví v jeden celek a podílet se na její základní orientaci“ (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, s. 26).*

„Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce považujeme za nejdůležitější postoj, který mateřská škola podporující zdraví kultivuje jak u žáků, tak u učitelů a rodičů a který promítá do tvorby odpovídajících podmínek své vzdělávací činnosti“ (Havlínová, Vencálková a kol., 2006,2008, s. 26). Potřeby jsou důležité k motivaci člověka, k udržení základních životních funkcí a k prožití plnohodnotného života. Pokud nejsou potřeby uspokojeny, může dojít k poruše nebo až k frustraci. Škola podporující zdraví prostřednictvím rozvíjení komunikace a spolupráce dokáže uspokojovat potřeby člověka v kontextu společnosti a světa a současně efektivněji žáky vzdělávat (Havlínová, Vencálková a kol., 2006,2008).

Setkáváme se s různými modely potřeb. Nejznámější je samozřejmě Maslowova hierarchie všeobecných lidských potřeb. Nejdříve jsou uspokojovány fyziologické potřeby, které leží ve spodním patře pyramidy. Uspokojení potřeb umístěných ve vyšším patře závisí na uspokojení potřeb v patrech nižších.

Schéma č. 1 „Čtverec nebo kolečko potřeb pro každého“

Láska <i>náležet někomu</i>	Svoboda <i>mít volbu</i>
Význam <i>být důležitý</i>	Zábava <i>prožívat radost</i>

(Havlínová, Vencálková a kol., 2006, 2008, s. 29)

Autoři globální výchovy kladou v tomto modelu důraz na osobní zkušenost každého člověka se způsoby uspokojování těchto potřeb. Lidé se totiž sice shodují v základních potřebách, ale velmi se liší ve způsobech, formách a podobách jejich uspokojování (Havlínová, Vencálková a kol., 2006, 2008).

Do sítě škol podporujících zdraví je zařazeno již více jak 100 mateřských škol. Každá mateřská škola, která se chce k tomuto projektu přihlásit a být do této sítě zařazena, musí nejprve vypracovat vlastní projekt na tříleté období. Po úspěšném ukončení přípravného období a s podporou zkušených lektorek, je přizvána k společnému jednání, kde je na základě oboustranné výměny zkušeností učiněno (téměř vždy pozitivní) konečné rozhodnutí o zařazení příslušné mateřské školy do sítě škol podporujících zdraví. Mateřské školy mohou pracovat podle projektu podpory zdraví i nezávazně, a to i v případě, že nechtějí být zatím zařazeny v dohledné době do jejich sítě.

4.4 Komparace Kurikula podpory zdraví v mateřské škole a Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Hlavní cíle předškolního vzdělávání v RVP PV x Kurikula podpory zdraví v MŠ

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů.

Úkolem předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a zajistit dítěti dostatek mnohostranných podnětů k jejich aktivnímu rozvoji a učení. Vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Pomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami (RVP PV, 2004).

Cílem programu Kurikulum podporující zdraví je, aby se děti co nejdříve, tj. již od mateřské školy, naučily postojům, které spočívají v úctě ke zdraví a dovednostem chránícím zdraví.

„Projekt Zdravá mateřská škola přispívá:

1. k tvorbě podmínek pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu dítěte po dobu jeho pobytu v mateřské škole (podpora současného zdraví);

2. k výchově předškolního dítěte ke zdravému životnímu stylu, jenž je charakterizován:

- *návyky a dovednostmi zdravého životního stylu;*

- *odolností vůči stresům a zdraví škodícím vlivům, které mohou vést ke zneužití a závislostem (podpora budoucího zdraví).*

Oba cíle se vzájemně podmiňují“ (Havlíková a kol., 1995, s. 17)

Oba cíle spolu korespondují a mateřská škola, která si vypracuje podle tohoto alternativního přístupu svůj školní vzdělávací program, splňuje požadavky rámcového vzdělávacího programu pro MŠ.

Obsah předškolního vzdělávání

Rámcový vzdělávací program formuluje základní výběr obsahu, který musí být povinně zakomponován do školního vzdělávacího programu. Obsah je rozdělen do pěti základních oblastí (biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální), které se mohou určitým způsobem prolínat. Každá z těchto oblastí je zaměřena k určitým výchovným a vzdělávacím úkolům, které je třeba v předškolním vzdělávání plnit. Pro praktické potřeby je každá z těchto oblastí pojmenována, název oblasti vystihuje její obsah (RVP PV, 2004).

Jedná se o oblasti:

- *„Dítě a jeho tělo*
- *Dítě a jeho psychika*
- *Dítě a ten druhý*
- *Dítě a společnost*
- *Dítě a svět“ (RVP PV, 2004, s. 15)*

Oblast podpory zdraví:

„Představa holistického pojetí zdraví vychází z celistvé struktury bytosti (organismu, psychiky, osobnosti) a jejího prostředí (blízkého i vzdáleného, společenského i přírodního), je interakčním přístupem doplněna o mechanismus, v němž složky zdraví (a nemoci) mají svou dynamiku a vzájemně na sebe působí“ (Havlíková, 2006, 2008, s. 19).

Autoři rozlišili interakce mezi jedincem a prostředím podle jejich složitosti na úroveň **biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně kulturní a enviromentální.**
Základní oblasti Kurikula PZ a tomu odpovídající oblasti RVP PV:

Ke každé oblasti Kurikula PZ lze nalézt odpovídající oblast RVP PV

oblast biologická	=	dítě a jeho tělo
oblast psychologická	=	dítě a jeho psychika
oblast interpersonální	=	dítě a ten druhý
oblast sociálně-kulturní	=	dítě a společnost
oblast environmentální	=	dítě a svět

Zásadní rozdíl:

Rozdíl je v pojetí klíčových kompetencí RVP PV a cílových kompetencí Kurikula podpory zdraví v MŠ.

Klíčové kompetence Kurikula podpory zdraví v MŠ jsou formulované pro dospělého člověka a stojí v popředí Kurikula PZ, aby bylo k čemu směřovat při vzdělávání dětí předškolního věku. Z těchto klíčových kompetencí jsou již vyvozeny cílové kompetence dětí, které jsou formulovány pro děti na konci předškolního období a celkem jich je v Kurikulu PZ uvedeno 50.

Na rozdíl od RVP PV, kde jsou klíčové kompetence cílovými stavy, k jejichž naplňování by mělo směřovat veškeré vzdělávání. Každá vzdělávací etapa přispívá postupně k jejich dalšímu rozvoji. Cílem je rozvoj kompetencí na úrovni, které jsou pro jedince v tom kterém věku dosažitelné. RVP PV uvádí pět oblastí rozdělení kompetencí a celkem je 44 formulací, které tyto základní klíčové kompetence dále konkretizují.

Ke všem klíčovým kompetencím RVP PV lze nalézt odpovídající cílovou kompetenci Kurikula podpory zdraví. **Cílové kompetence Kurikula PZ tedy odpovídají požadavkům RVP PV, ale navíc obohacené o podporu zdraví.**

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU, STANOVENÍ CÍLE, METODOLOGIE

První část této kapitoly připomíná cíl výzkumného šetření. V dalších částech je pak zařazena metodologie výzkumného šetření, objekt a oblast zkoumání. Uvádím zde taktéž výzkumné otázky, které jsem si v empirické části položila a výstupy, kterých chci dosáhnout.

5.1 Cíl práce:

Jako cíl bakalářské práce jsem si vytýčila:

- Teoreticky popsat alternativní přístupy, které se v současné době v rámci předškolního vzdělávání v podmínkách českých mateřských škol uplatňují
- Na základě teoretických východisek provést analýzu podmínek konkrétní MŠ, zjistit zájem rodičů o implementaci prvků Kurikula podpory zdraví do vzdělávací nabídky mateřské školy a zjistit jejich povědomí o realizovaném programu.

Po přečtení několika odborných publikací a po návštěvě mateřských škol pracujících v tomto programu např. MŠ Dolní Loučky a MŠ Žďárec, dostala moje představa o programu Zdravá mateřská škola reálnou podobu. Rozhodla jsem se o ni podělit s kolegyní v mateřské škole a zkusit ji pro tuto myšlenku získat.

Alternativní přístup Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole jsem si také z těchto důvodů zvolila pro svoji bakalářskou práci. Jedním z cílů je vyhodnocení současného stavu mateřské školy, která se na takovou změnu připravuje.

5.2 Objekt zkoumání

Mateřská škola, ve které pracuji již od roku 1980 jako učitelka a od roku 1992 jako ředitelka školy. Z těchto údajů vyplývá, že prostředí zkoumaného objektu velmi dobře znám.

5.3 Oblast zkoumání

- Školní vzdělávací program mateřské školy
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
- Kurikulum podpory zdraví v MŠ
- Názor rodičů na začlenění prvků Kurikula podpory zdraví do ŠVP a povědomí o tomto programu

5.4 Výzkumné problémy, otázky

- Jsou současné podmínky mateřské školy vhodné pro implementaci prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ?
- Mají rodiče dětí povědomí a zájem o začlenění prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ?

5.5 Výstupy bakalářské práce

- Analýza současných podmínek konkrétní MŠ v souvislosti s Kurikulem podpory zdraví v MŠ
- Názor rodičů na začlenění prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ
- Dílčím výstupem je návrh části ŠVP doplněného o prvky Kurikula podpory zdraví v MŠ

5.6 Použité metody

Metody, kterých využiji ve své práci, budou následující:

- Analýza dokumentů MŠ – s cílem analyzovat současné podmínky v souvislosti s Kurikulem podpory zdraví v MŠ
- Dotazník pro rodiče – s cílem zjistit názory rodičů na začlenění prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ

Prostřednictvím nestrukturovaného dotazníku pro rodiče bude zjištěno, co si rodiče myslí o současné vzdělávací nabídce v dané mateřské škole, jaké jídlo nejvíce jejich dítěti v MŠ chutná, co se dětem ve školce líbí a co dělá rádo nebo naopak nelíbí a dělá

nerado a jaký je jejich názor na začlenění prvků kurikula podpory zdraví do ŠVP naší školy. Na konci dotazníku mohou rodiče k dané mateřské škole připojit své návrhy a připomínky, návrhy společných akcí.

5.7 Popis použitých metod

Dotazníková metoda – jde o velmi frekventovanou metodu získávání informací od dotazovaných osob a je určena pro hromadné získávání údajů. *„Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně. Někdy se ve stejném významu jako dotazník užívá termínu anketa“ (Chráška, 2007, s. 163).* Skládá se z otázek (položek) a odpovědí. Můžeme rozlišit dva typy otázek:

Otevřené (nestrukturované) – respondent sám rozhoduje o délce a obsahu své odpovědi.

Uzavřené (strukturované) – respondent má možnost volby mezi dvěma či několika alternativami (mohou to být odpovědi typu ano-ne nebo s možností několika voleb).

Lze použít také škálových položek, kde jsou pevně stanovené alternativy a respondent je nemůže nijak ovlivnit a vybere pouze jednu z možností. Pokud nezadááme dotazníky osobně, je dobré v úvodu objasnit význam, cíl a úkol daného dotazníku, přesné a jasné pokyny pro práci s dotazníkem, příklad správného vyplnění. V závěru dotazníku by mělo být poděkování respondentovi za ochotu a čas strávený nad dotazníkem (Chráška, 2007).

6 ANALÝZA PODMÍNEK MATEŘSKÉ ŠKOLY

Děti i rodiče znají MŠ pod názvem „Sluníčko“. Bývalá budova základní školy byla zrekonstruována a otevřena před více než třiceti lety. Slouží místním dětem a dětem z blízkého okolí pro život a hry dětí předškolního věku.

Analýza podmínek mateřské školy vychází z požadavků stanovených v RVP PV.

6.1 Popis současného stavu mateřské školy

Oblast ekonomická a materiálně-technická

Mateřská škola je venkovská původně dvoutřídní, ale pro velký úbytek dětí v minulých letech, pouze jednotřídní škola s heterogenní skupinou smyslově, tělesně a duševně zdravých dětí ve věku zpravidla od tří do šesti let a pěti zaměstnanci – ředitelkou, učitelkou, provozním zaměstnancem, kuchařkou a účetní. Materiální vybavení je od roku 2003, kdy získala mateřská škola právní subjektivitu na velmi dobré úrovni. Děti mají k dispozici dostatek hraček, stavebnic a didaktických pomůcek. Ve školní knihovně je velké množství dětské i pedagogické literatury. Své místo zde má dětmi velmi vyhledávaný relaxační bazén s kuličkami a odpočinkový domeček. Sociální a stravovací zařízení bylo v roce 2007 zcela zrekonstruováno a plně odpovídá současným předpisům a normám. Interiér mateřské školy je vybaven od vstupu až do jednotlivých tříd jednotnou výzdobou v pohádkovém stylu, což dodává škole jedinečný ráz a styl. Součástí objektu MŠ je velká rozlehlá zahrada s pískovištěm, skluzavkou a několika průlezkami, hřiště. Kapacita mateřské školy je stanovena na 37, ale nyní mateřskou školu navštěvuje pouze 27 dětí. V budově mateřské školy sídlí i obecní úřad. Celá budova školy je nově zrekonstruovaná a obcí udržovaná.

Oblast výchovně vzdělávací

Mateřská škola již od roku 2005 pracuje podle ŠVP „Školka plná úsměvu a zábavy“, který byl v průběhu roku 2007 zaktualizován. Nová aktualizace proběhla na začátku roku 2009. Škola nemá žádné specifické zaměření, zaměřuje se na zařazení prvků kurikula Jaro, Léto, Podzim, Zima v mateřské škole a Podpory zdraví v MŠ, na sportovní, pracovní výtvarnou a hudební výchovu, na doplňkové vyučování v oblasti jazyků a výpočetní techniky. V tělesné výchově klademe důraz na plavání, bruslení,

sáňkování, bobování a především na volný pohyb v přírodě. Činnosti v mateřské škole jsou velice dobře realizovatelné, neboť působení obou pedagogických pracovníků je cílevědomé a jednotné. Souběžná přítomnost učitelky i ředitelky při výchovných činnostech a různých akcí školy (i nad rámec pracovních povinností) přináší velmi dobré výsledky při práci s dětmi. Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami jsou vypracovány a dodržovány individuálně vzdělávací plány.

Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor tvoří pouze dvě pedagogické pracovnice včetně ředitelky. V současné době pracují obě na plný úvazek. Obě učitelky mají střední odborné pedagogické vzdělání a ředitelka dokončuje bakalářské studium Školského managementu na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Oblast organizační a řídicí

Současná strategie rozvoje školy je vyjádřena v koncepci. Dlouhodobější úkoly jsou zahrnuty v ročním pracovním plánu. Krátkodobé úkoly jsou stanoveny v měsíčních plánech práce. Organizování činností vychází z plánování a řídí se vnitřními normami a směrnicemi. Řád školy vznikl ve spolupráci s učiteli a rodiči. Jednotliví pracovníci mají písemně stanoveny pracovní náplně. Kontrolní činnost zahrnuje celou organizační strukturu školy. Individuálně integrovaní žáci mají vypracovány individuální vzdělávací plány. Je vypracován plán prevence sociálně patologických jevů. Snažíme se budovat oboustrannou důvěru ve vztahu s rodiči. Pro děti je organizována celá řada akcí.

Spoluúčast rodičů

Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a umožňuje rodičům účastnit se různých programů, dle zájmu vstupovat do her svých dětí. Pedagogové informují rodiče o dění ve škole a o dítěti formou rozhovorů při předávání dítěte nebo na rodičovských schůzkách.

Pořádáme kulturní a společenské akce pro rodiče a děti. Každoročně je pořádána schůzka s ředitelkou základní školy pro lepší informovanost rodičů předškoláků. Spolupráce se odráží i v ochotě rodičů pomáhat MŠ formou darů a oprav hraček. Mateřská škola spolupracuje s rodiči integrovaných dětí se zdravotním postižením.

6.2 Začlenění nových prvků do školního vzdělávacího programu

V období po roce 1990 si školy začaly vytvářet svoje první vzdělávací programy a východiskem jim byly především Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy z roku 1984 a Časově tematické plány, které sice již neodpovídaly novým požadavkům předškolního vzdělávání, ale školy si tyto materiály začaly různě upravovat a přetvářet podle svých podmínek.

Postupná adaptace dítěte na prostředí v MŠ, volný vstup do třídy a budovy MŠ

V době mého nástupu do funkce nebylo zdaleka samozřejmostí, aby rodiče mohli kdykoliv vstupovat do školy a my jsme jim již při první návštěvě nabídli postupnou adaptaci dítěte. Rodiče do třídy vstupovali jen při vyřizování různých záležitostí nebo jen v době třídních schůzek či besídek. Umožnili jsme jim vstup a pobyt s dítětem ve třídě, kdykoliv během dne, pokud měli zájem.

Smíšené třídy

Po nástupu do funkce, kdy jsem začala pracovat jako ředitelka původně dvoutřídní mateřské školy, jsem se rozhodla, že změním systém rozdělení dětí v mateřské škole z věkově homogenního na heterogenní. Čerpala jsem z osobní zkušenosti s prací v jedné jednotřídní mateřské škole, kde ani jiný způsob práce nepřicházel v úvahu. Tehdejší kolektiv pedagogických pracovníků této skutečnosti nebyl příliš nakloněn. I rodiče dětí měli k tomuto uspořádání výhrady. Především se obávali, zda budou předškolní děti dobře připraveny na školní docházku. Začali jsme tím, že jsme sourozence nechávali pohromadě vždy v jedné třídě. S učitelkami jsme se dohodly, že na konci školního roku vyhodnotíme společně první zkušenosti s prací v takto smíšených třídách. Při vyhodnocení práce na konci školního roku jsme si prošly všechny klady a zápory. Na konci hodnoceného období převažovaly klady jako např. kratší adaptace mladšího sourozence na prostředí MŠ, starost a pomoc starších dětí mladším dětem. Záporům byla náročnější práce pro pedagogy, která spočívala v přizpůsobování se věkovým zvláštěnostem dětí. Ani obavy rodičů se nevyplnily, protože jim byla navržena alternativa v podobě kurikula „Šimon jde do školy“, pro přípravu jejich dětí na vstup do školy.

Během dalšího školního roku proběhly v mateřské škole ještě další změny:

Výběr třídy pro budoucí pobyt dítěte dle vlastní volby

Další novinkou pro maminky s dětmi, které ještě nedovršily tři let, bylo umožnění návštěv mateřské školy, např. divadelního představení, besídek nebo společných akcí, při kterých si děti mohly hrát a zároveň si přirozenou formou zvykat na pobyt v mateřské škole. Maminky se při pobytu s dítětem ve třídách mateřské školy seznámily s učitelkami a způsobem jejich práce a mohly si později vybrat třídu pro své dítě

Společné akce

Ve spolupráci a za účasti rodičů jsme začali pořádat různé kulturní akce, výlety, karnevaly apod. Začali jsme podzimním pouštěním draků, „Drakiádou“, pak jsme zamykali les a uspávali broučky, pokračovali jsme společným výletem do zoologické zahrady a plaveckého bazénu, spaním v mateřské škole. Vánoční a závěrečné besídky jsme obohatili o pohoštění připravované společně s rodiči a dětmi. Moc se nám osvědčilo společné tvoření – výroba skřítků Podzimáčků a lampionů. Všechny tyto změny, aktivity a nové způsoby práce se staly pevnou součástí práce naší mateřské školy a staly se pevným pilířem naší práce až do současnosti

Když se mi do rukou dostala kniha Zdravá mateřská škola, respektive Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole, uvědomila jsem si, že se naše práce v některých aspektech tomuto programu přibližuje a že mnoho prvků, které jsou nosnými pilíři tohoto programu, naše škola ve své práci naplňuje. Internet se pro mne stal zdrojem dalších informací o programu a o mateřských školách, které se v minulých letech přidaly k tomuto programu a v projektu pracují.

6.3 Analýza podmínek mateřské školy v souvislosti s Kurikulem podpory zdraví v MŠ

Mateřská škola pracuje podle ŠVP s názvem „**Školka plná úsměvu a zábavy**“.

Je rozdělen do 10 témat a každé téma má tři až čtyři podtémata. Pro velký rozsah vzdělávací nabídky jsou dvě zpracovaná témata, která doznala změny, a jsou v nich implementovány prvky Kurikula podpory zdraví v mateřské škole zařazena jako příloha této bakalářské práce (viz. příloha č. 1).

Hlavní zaměření programu

Mateřská škola má ozdravné a estetické zaměření

1. Vytvářet podmínky pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu dítěte po dobu jeho pobytu v MŠ, rozvíjet jeho osobnost, nadání a talent (podpora současného zdraví)
2. Vychovávat děti ke zdravému životnímu stylu, pečovat o jejich zdravou výživu vytvářet správný vztah k přírodě, rostlinám, ke zvířatům, k ochraně životního prostředí (podpora budoucího zdraví)
3. Zabezpečit a vytvořit podmínky k integraci všech dětí (děti s vadami řeči, handicapované, děti zdravotně, výchovně a sociálně znevýhodněné).
4. Cílevědomě vytvářet vztah spolupráce mezi mateřskou školou, rodinou, obcí, základní školou a ostatní veřejností.

Cílem práce všech pedagogických pracovníků je ve spolupráci s rodiči rozvíjet samostatné a zdravě sebevědomé jedince. Chceme položit základy celoživotního vzdělávání všem dětem podle jejich zájmů, schopností, možností a potřeb.

Vzdělávání a činnosti dětí zakládáme na prožitku a přímých zážitcích dětí, vycházejících z jejich samostatné činnosti a individuální volby, z dětské zvědavosti a potřeby objevovat. Děti mají možnost projevit se, bavit se a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem.

6.3.1 Podmínky vzdělávání

Respekt k přirozeným potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa

Je považován za nejdůležitější postoj, je klíčem k uskutečňování obecnějšího postoje - úcty k člověku, lidským společenstvím a přírodě na naší planetě:

Základní lidské potřeby

Jednou z nejčastějších uváděných teorií lidských potřeb je model amerického psychologa Abrahama Maslowa, který znázornil základní lidské potřeby jako pyramidu. Pro uspokojování potřeb podle tohoto modelu platí princip hierarchie. Potřeby umístěné na vyšším "patře" hierarchie nemohou být plně uspokojeny dříve, než jsou přiměřeně uspokojeny potřeby umístěné níže. To je závažný poznatek, který má dalekosáhlé důsledky pro školní práci. Pro školu z toho vyplývá zásadní závěr, že se děti nemohou efektivně učit, pokud ve škole a ve třídě nevytvoříme takové podmínky, které by umožňovaly uspokojení všech okruhů přirozených lidských potřeb.

Fyziologické potřeby

Ačkoliv všichni máme stejné základní lidské potřeby, lišíme se v míře i způsobu jejich uspokojování. Jestliže během pobytu v mateřské škole nejsou uspokojovány dostatečně fyziologické potřeby dětí, přichází další výchovné úsilí nazmar.

V naší mateřské škole mají děti v dohledu k dispozici tekutiny (čaj, stolní voda), vědí, že se mohou kdykoliv bez ptaní jít napít. Jde jak o tělesné zdraví, tak i o psychickou pohodu.

Velký problém mají děti s jídlem. Ne, že by děti v mateřské škole měly nedostatek jídla, problémy jsou spíše s nucením do jídla v mylné představě, že se dítě musí naučit jíst všechno. Děti tedy do jídla nenutíme, mohou si říci o velikost porce, v případě averze k nějakému jídlu např. k pomazánce, mají možnost dostat suchý chléb, aby nebyly hladové (vždy konzultováno s rodiči), přispíváme tím k vytváření autonomie dítěte.

S respektováním vlastního tempa nebývá příliš potíží, ty přicházejí až se základní školou, která žádá od všech dětí najednou ve stejném čase stejnou činnost.

Potřeba bezpečí

Tato základní lidská potřeba zahrnuje v sobě pocit jistoty, stability, struktury, osvobození od strachu, úzkosti a chaosu, poskytnutí si vzájemné pomoci.

Pokud chceme, aby se děti učily co nejvíce a co nejrychleji, musí toto učení probíhat v bezpečném, důvěryhodném, neohrožujícím prostředí.

Co děláme pro větší pocit bezpečí v naší mateřské škole

Děti mají jasná pravidla, starší děti se **spolupodílí na vytváření pravidel**. Pro vytváření pocitu bezpečí a důvěry používáme **metodu komunitního kruhu** (s dětmi sedíme na zemi či polštářcích, máme připravený drobný předmět např. kamínek, který si děti předávají po řadě nebo náhodně, nebo tomu, kdo se o něj přihlásí a na dané téma hovoří. Povídáme si o všem, co děti zrovna trápí, nebo si téma určíme. Mluví vždy ten, co má v ruce kamínek a ostatní se učí naslouchat).

Potřeba lásky, náklonnosti, sounáležitosti

Pro dítě je láska určujícím činitelem, jak " lidským " člověkem bude v dospělosti. Je to bezvýhradná láska, ta která není dáována za odměnu.

Fyzický kontakt, pohlazení, objetí jsou pro malé děti velmi důležité. Je však také malé

procento dětí, kterým intimnější dotyky jsou nepříjemné - to je nutné respektovat.

Potřeba úcty, sebeúcty, přijetí, uznání

Vzpomeneme - li si na nějakou situaci, kdy se nám někdo vysmíval, kdy nás někdo ponižil, zjišťujeme, jak je tato vzpomínka živá. Výsměch, ponižování nás zasáhnou přímo v jádru naší osobnosti, protože se dotýká naší sebeúcty (sebeúcta - vztah k sobě samým, schopnost cenit si sama sebe a chovat se k sobě s důstojností, opravdovostí a láskou). Lidé, kteří jsou si vědomi své ceny, jsou ochotni vidět a respektovat hodnotu druhých.

- Nevhodné chování dítěte se snažíme neřešit před ostatními
- Snažíme se podporováním sebeúcty pomoci dítěti se zlepšit a přijmout důsledky svého chování

Sebeúcta se buduje den po dni z maličkostí.

Potřeba seberealizace

Děti se liší nejen mírou a strukturou nadání, ale také vývojovým tempem. Děti vyvíjející se rychle působí dojmem, že jsou nadanější, děti s pomalejším tempem jsou považovány za méně nadané, než jsou ve skutečnosti.

Snažíme se o to, aby dítě mělo vždy dostatek přiměřených podnětů, škála podnětů byla různorodá, a aby mělo dítě možnost výběru.

Vyšší potřeby:

- Estetické potřeby
- Potřeba krásy
- Pravda
- Spravedlnost

Závisí hodně od osobnosti rodičů i učitelů, zda budou uspokojovat i tyto potřeby. Jsou na samém vrcholu pyramidy a citlivost k nim, závisí hodně od uspokojování všech potřeb, které jsou pod nimi.

O všech výše uvedených základních lidských potřebách platí, že jejich neuspokojování zasahuje negativně do vývoje osobnosti.

Rozvíjení komunikace a spolupráce

Komunikace se může rozvíjet jedině tehdy, má-li dítě (dospělá osoba) příležitost komunikovat s druhými. V mateřské škole neustále probíhá současně mnoho komunikativních vazeb mezi dětmi navzájem, dětmi a dospělými, dospělými mezi sebou. Pro všechny platí stejné podmínky, za kterých komunikace podporuje zdravý rozvoj osobnosti.

Komunikace probíhá:

- Verbálně – mluveným a psaným slovem,
- Neverbálně – mimoslovně, pohledy, mimikou,
- Činem – dodržováním dohod, poskytováním pomoci.
- Do MŠ přichází dítě v období svého sociálního rozvoje, je schopno spolupracovat, má velkou potřebu dialogu.

Cílem rozvíjení komunikace a spolupráce jsou:

- Rozvíjení řeči, dialogu, schopnosti porozumět, dorozumět se,
- Hledání a nalézání vztahů, prožitek sounáležitosti, vyrovnání se s případným neúspěchem v navazování vztahů, zklamání nad nečekaným jednáním kamaráda nebo dospělého,
- Seznamování s výsledky lidského poznávání,
- Poznávání sebe samého, světa kolem sebe.

MŠ navazuje na řečový rozvoj dítěte, se kterým přichází z domova, rozvíjí dialog. Ke spolupráci s dítětem je vytvořeno bezpečné prostředí, dohodnutá a dodržovaná pravidla. Dítě je vždy přijímáno učitelkou nebo skupinou dětí. Život dítěte v MŠ je organizován tak, aby poskytoval dětem dostatek možností prožívat sociální zkušenosti, možnost vnášet připomínky, jednat aktivně, nejen přijímat úkoly učitelky.

Stravování v mateřské škole

Při mé dlouholeté praxi jsem získala mnoho užitečných rad ohledně zdravé stravy a životního stylu a toto jsou hlavní myšlenky:

„Výživa je vedle způsobu myšlení nejdůležitějším faktorem ovlivňující naše zdraví. Jsme to, co jíme. Sami zodpovídáme za své zdraví. Ne lékař, ani nikdo jiný. Zabývat se ochranou svého zdraví v době, kdy jsme již nemocní, stojí mnohem více úsilí a financí

než prevence. Preventivní starost o naše zdraví vyžaduje vytvoření návyků. Čím jsme mladší, tím snáze si nové návyky vytváříme. Proto využíváme ideálního věku našich dětí“.

Zjistila jsem, že děti ve školce opravdu můžou jíst zdravě a přitom i chutně (viz příloha č. 2). Ve spolupráci se školní jídelnou a učitelkami se takto realizuje školní stravování:

- Během dne mají děti dostatečné množství tekutin.
- Kuchařka zajišťuje dietní stravování pro děti, které je potřebují.
- Kuchařka stále více využívá k přípravě jídla biopotraviny a netradiční suroviny
- Respektují individuální zdravotní hlediska a potřeby dětí na základě lékařského potvrzení a přání rodičů.
- Svačiny si berou děti samy za dozoru učitelek.
- Polévku si nalévají starší děti samy za dozoru učitelek.
- Druhé jídlo vydává kuchařka, dbá na úpravu a velikost porcí pro každé dítě.
- Vytvářejí a upevňují správné hygienické návyky při stolování.
- Poskytují dětem klidné, kulturní a estetické prostředí s dostatečným časovým prostorem ke konzumaci jídla, nespěchají na ně.
- Děti do jídla zásadně nenutí – zdravé dítě jí tolik, kolik potřebuje.
- Dodržují čas 3 hodiny mezi jídly.
- V MŠ je skupina rodičů zabývajících se stravováním, která aktivně spolupracuje s kuchyní.

Paní kuchařka se snaží zařazovat do jídelníčku dostatek, mléčných výrobků, zeleniny a ovoce. Připravuje velmi chutná jídla i z méně tradičních potravin jako je např. kus-kus, cizrna, jáhly, pohanka apod. Po celý den je dětem k dispozici pití (čaj, voda, ovocný sirup, bylinkový čaj, mléko), které si mohou samy nalít, aby se naučily správnému pitnému režimu. V mateřské škole jsou realizovány „průběžné svačiny“, které se nám velmi osvědčily. Děti mají různou potřebu stravování. Některé přicházejí do školičky dříve, některé později, proto se mají možnost nasvačit tehdy, když pociťují potřebu se najíst. Zařazujeme stále častěji „mazací dny“, kdy si děti samy mažou chleba pomazánkou. Děti si samy prostírají stoly, rozdávají nádobí a příbory a nalévají polévku (platí u předškolních dětí), uklízí po sobě po jídle a utírají stolky. Venku na zahradě se děti starají o ředkvičkový záhonek, ze kterého potom společně sklízíme úrodu. Děti tak mají možnost zjistit, jak se zelenina pěstuje a následně, jak chutná.

Pohyb v naší mateřské škole

Co pro tělesnou pohodu dělá naše škola? Pravidelné každodenní vycházky či pobyt venku na zahradě je samozřejmostí. Během roku však nabízíme ještě několik aktivit navíc. Na podzim nebo na jaře za příznivého počasí děti provádí ranní rozcvičku venku na zahradě nebo na hřišti. Jednou týdně se schází děti na taneční kroužek. Každoročně se na podzim s velkým úspěchem koná Drakiáda, kde se děti a rodiče proběhnou při pouštění draků. V zimních a jarních měsících využíváme solnou jeskyni ve Velké Bíteši. Koncem měsíce ledna či začátkem února pořádá naše mateřská škola výlet s rodiči do bazénu do Kuřimi, kde se děti učí základům plavání. Přes zimní období mají děti mnoho možností využívat místní kopce k lyžování nebo sáňkovaní a bobování. Především předškolní děti mají možnost navštěvovat plavecký kurz, který je naplánován hned na září nebo pak v jarních měsících, kdy je již o něco tepleji a nehrozí prostydnutí. S blížícím se létem pořádáme na celé dopoledne pěší výlety do okolí. Účastníme se sportovních akcí, např. olympiáda mateřských škol, sportovní a branný den atd. Dostatečně velké prostory školní zahrady dávají dětem možnost volného pohybu a vyžití. V letním období je využíván nafukovací dětský bazén a trampolína. V současné době jsme si zbudovali a velkému zájmu se těší „chodníček“, který děti pomáhaly naplnit přírodním materiálem (kamínky, kůrou ze stromů, šiškami). Na konci letních prázdnin pořádá školka společně s obcí sportovní den a Pohádkový les pro všechny děti z okolí.

Naše mateřská škola a integrace

Naše škola je vedena jako škola s možností integrace handicapovaných dětí. V současné době integrujeme jednoho chlapce s opožděným vývojem řeči. V minulosti jsme již integrovali chlapce a holčičku s postižením DMO, kteří potřebovali odbornou asistenci při sebeobslužných činnostech, např. při jídle, pití, udržování čistoty, na toaletě, na vycházce, při cvičení, činnostech i zapojování se do kolektivu. Při integraci dětí s postižením je také nezbytná spolupráce se Speciálním pedagogickým centrem a Pedagogicko-psychologickou poradnou ve Žďáru nad Sázavou. Integrace handicapovaných dětí do kolektivu „zdravých“ dětí je velice prospěšná. Všechny děti a společnost se tak učí žít a pomáhat lidem s postižením. Nejsou potom překvapeny, když se setkají s handicapem u druhých lidí.

Naše mateřská škola, společnost a okolí

Spolupracujeme s oběma ZŠ, do kterých přestupují naši předškoláci, se ZŠ Žďárec a ZŠ Heřmanov a také se dvěma dalšími mateřskými školami v blízkém okolí. Naše mateřská škola vydává ke zlepšení informovanosti a spolupráci s rodiči školní měsíčník - bulletin ŠKOLIČKA, ve kterém si mohou rodiče přečíst různé články, naučit se nové básničky a písničky, které se děti ve škole učí. Informuje rodiče, čím se děti ve školce zabývají a dozvídají se něco o akcích, které nás v nadcházejícím období čekají. Pro seniory v naší obci každoročně pořádáme besídku s ukázkou práce našich dětí. S přáním k Vánocům navštěvují děti místní obchod, poštu i obecní úřad. Zveme tradičně občany obce i z okolí na vánoční výstavku vánočních ozdob, svícňů, věnců, dekorací i cukroví. Možnost vystavovat své výrobky ve školce mají nejen děti a rodiče našich dětí, ale i široká veřejnost. Místní prodejnu na konci školního roku vyzdobíme školním tablem - fotografiemi našich předškoláků.

Centra aktivit

Prostor třídy je rozdělen do několika částí, které stimulují ke hře a práci. Třidu naší mateřské školy máme v rámci možností a podmínek rozdělenou na části, které nazýváme centra aktivit. Jsou to pracovní koutky, které umožňují hru i tvůrčí práci jednotlivcům i skupině dětí. Děti se učí tím, že si hrají a pracují s různými předměty a materiály, které jsou k dispozici v každém z center.

Uspořádání třídy do center aktivit v mateřské škole

Každé centrum je vybaveno velkým množstvím pomůcek, které jsou dětem dostupné v otevřených skříňkách, aby si je děti mohly kdykoliv zapůjčit ke své tvořivé hře:

Hudební koutek: Hudba podporuje jazykový vývoj, uvolňuje napětí, rozvíjí schopnost zapamatování, motoriku, koordinaci pohybů, napomáhá rozvoji myšlení, abstrakci. Hudba pomáhá rozvíjet dítě především v oblasti citů.

V našem hudebním koutku mají učitelky k dispozici klavír, kytaru a flétnu. Děti mohou využívat rytmicko-melodické nástroje, jako jsou ozvučná dřívka, triangl, rolničky, činelky, chrastítka, rytmická vejce.

Dramatické hry: V tomto centru probíhají především napodobivé a námětové hry. Děti si hrají, napodobují dospělé a učí se různým sociálním rolím. Rozvíjejí své schopnosti zvládat situace a chápat je. Máme zde k dispozici různé oděvy, doplňky jako

jsou klobouky, šátky, boty, kabelky, líčidla, obrázky, záclonky, maňásky, panenky, plyšáky a v neposlední řadě i kulisy zhotovené přímo dětmi.

Výtvarný koutek: Tento koutek máme zařazen v prostoru třídy, kde je dostatek světla. Není příliš velký, ale děti zde najdou vše, co pro svou tvořivou činnost potřebují. Archy různých rozměrů i kvality, barevné i lepicí papíry, izolepy, lepidla, pásky rozličných šířek, gumičky, kalouny, provázky, krepový papír, hlavičky z polystyrenu, ústřížky látek, nůžky, novinový papír, alobal, pečící papír, omalovánky, vystřihovánky, časopisy, barvy, štětce ploché i kulaté, pastelky různých rozměrů a tvarů, obyčejné tužky... Také jsou zde k dispozici pracovní listy, omalovánky, které mají děti označené svými značkami, aby s nimi mohly kdykoliv pracovat, které jsou zaměřené na rozvíjení poznání, základních matematických představ, nácvik psaní a bezpečnost.

Domácnost: Jedná se o koutek pracovní, kde mají děti k dispozici kuchyňskou linku, nádobí z plastu (talíře, hrnky, misky, přípory, prkénka, vařečky), různé druhy ovoce a zeleniny, potravin. Nechybí zde zástěrky, pláště a utěrky, kuchařská kniha a tužka, kam si děti recepty píší, (kreslí).

Počítačový koutek: V tomto centru mají děti k dispozici dva dětské počítače, ve kterých jsou nainstalovány hry pro děti předškolního věku, na kterém pracují jednotlivci, ale i výukové programy pro práci se skupinou.

Činnosti dětí v mateřské škole:

Veškeré činnosti připravované pro děti předškolního věku jsou do detailu promyšlené jak po stránce organizační, tak metodické a praktické. Je to práce náročná, především pro to, že tyto děti neumí ještě číst, psát a počítat, vyžadují neustálý dohled, a proto příprava různých činností je náročná. Při plánování jakékoliv činnosti, je třeba popustit uzdu své fantazii, vžít se do role dítěte a začít si hrát, tvořit.

Hra v rolích dětem usnadňuje vyjadřovat své pocity a potřeby a rozvíjí v nich schopnost chápat pocity a potřeby jiných. Napomáhá objevovat vlastní místo a poslání ve skupině i společnosti. Cílem různých aktivit je zaujmout děti v co možná největší míře a zároveň je hrou, činností, aktivitou učit. Při aktivitách je nutné zapojit všechny jejich smysly. Velice důležité je poskytnout dětem dostatek času na zkoumání problému, vznik myšlenky i tvorbu vlastní rukou.

Důležité je pro nás také dodržování zvyků a tradic, např.:

- Slavení společně svátků a narozenin
- Posvícení a s ním spojené pečení a zdobení posvícenských koláčů;

- Drakiáda - nedělní pouštění draků a piknik na školní zahradě, soutěže a hry
- Zamykání lesa a uspávání broučků s bábou Podzimkou – úklid školní zahrady
- Před nadcházející zimou, opékání, lampionový průvod společně s dětmi a rodiči;
- Mikulášská nadílka, kdy k nám přichází na návštěvu Mikuláš a hodný čertík Bertík;
- Adventní dílny – předvánoční zastavení s rodiči a dětmi, při kterém si mohou vyrobit různé dárky nebo vánoční dekoraci;
- Prožívání adventního času, jehož završením je vánoční besídka spojena se společným zpíváním koled u vánočního stromečku;
- Vítání jara s vílou Jaromilkou – společně s rodiči a dětmi připravujeme zahradu po dlouhé zimě na příchod jara;
- Velikonoce a zvyky s nimi spojené; velikonoční týden
- Rej čarodějnic a čarodějů spojený s tancováním a dováděním u ohně
- Jarní tvoření s rodiči a dětmi pod vedením pí Matouškové
- Přepadení pirátů aneb honba za pokladem
- Dětský karneval – vystoupení šašků Bobo a Pepiny, průvod masek, bohatá tombola, soutěže, tanec
- Pasování předškoláků na školáky s panem starostou a rodiči;
- Rozloučení s předškoláky spojené s výletem po stopách princezny, s hledáním pokladu, soutěžením a nočním přespáním v naší mateřince – předškolní maturita

Zájmové činnosti a kroužky:

Všechny kroužky kromě plavání probíhají v budově naší mateřské školy.

Plavání

probíhá v plaveckém bazénu v Kuřimi, vede instruktorka plavání s asistencí učitelky MŠ

Angličtina

je každé úterý odpoledne, zajišťuje pí učitelka ze ZŠ.

Taneční kroužek

každou středu, vede pí učitelka MŠ

Pracovně výtvarný kroužek

Probíhá každý čtvrtek, vede učitelka školy

Veselé dýchání a pískání s flétničkou

Probíhá každý pátek, vede učitelka školy

Tabulka č. 1 - Shrnutí podmínek

Věcné prostředí	Organizační prostředí	Sociální prostředí
Doplňujeme a přetváříme vybavení MŠ i zahrady	Nabízíme aktivity dětem a rodičům	Respektujeme pravidla soužití
	Vytváříme informační a komunikační systém	Prožíváme rituály
Máme dostupný materiál a pomůcky pro všechny děti	Máme vnitřní řád MŠ pro rodiče	Respektujeme práva a povinnosti rodičů
Dbáme na podnětnost a estetiku	Máme vnitřní řád MŠ pro personál	Umožňujeme dětem a rodičům společné prožitky v MŠ
Dbáme na bezpečnost a hygienu	Máme volné uspořádání dne	Respektujeme práva a povinnosti pracovníků MŠ
Obměňujeme prostředí společně s dětmi	Usilujeme o vzájemnou zpětnou vazbu	Usilujeme o vzájemnou zpětnou vazbu

6.3.2 Zásady podpory zdraví v mateřské škole

Učitelka podporující zdraví

Učitelka pomáhá vytvářet zdravý životní styl v MŠ. Svým chováním podporuje zdraví své i ostatních dětí a pozitivně na ně působí. Chápe zdraví jako celek vzájemně propojených součástí zdraví biologického, psychického, společenského, sociálního a environmentálního. Pomáhá uspokojovat základní tělesné a duševní potřeby všech jednotlivců v závislosti na čase, denním, týdenním a ročním rytmu tak, aby co nejvíce vyhovoval jejich vývojovým a individuálním potřebám. Spoluvytváří tradice a rituály třídy a školy. Všimá si vznikajících konfliktů mezi dětmi a vede děti k tomu, aby samy hledaly řešení v zájmu posilování sebekontroly. Učitelka má zájem o nové poznatky v pedagogice, psychologii i zdravotnictví. Teoretické poznatky se snaží aplikovat do každodenních činností dětí.

Náš cíl

- Ujasní si přístup ke zdraví a k životnímu stylu, který dětem prospívá, je příkladem dětem pečování o svoje zdraví
- Uvědomí si, že zdravým životním stylem podporuje zdraví druhých – sportováním, častým pobytem v přírodě, delšími vycházkami za každého počasí, závodivými a pohybovými hrami
- Přijme nový postoj k práci a roli učitelky

Věkově smíšené třídy

Nové děti se ve smíšených třídách lépe adaptují. Starší děti vedeme k pomoci mladším a tím dopomáháme přenášení pravidel na mladší a vytváření rituálů. Vůči dětem uplatňujeme požadavky, které jsou věkově, vývojově a individuálně přiměřené a zároveň diferencujeme nároky na děti podle mentálního, ne kalendářního věku dítěte. Třídy jsou vybaveny nábytkem s rozdílnou velikostí tak, aby vyhovoval jak dětem tříletým, tak i šestiletým. Dle možností se snažíme o dostatečné vybavení hračkami, pomůckami a materiálem vzhledem k rozdílnému věku dětí a pohlaví. Systematicky vytváříme podmínky pro rozvoj každého dítěte s využitím podmínek, které dávají věkově smíšené třídy, kdy se děti učí od dětí.

Náš cíl:

- Přizpůsobení zařízení třídy všem věkovým skupinám dětí
- Využití možnosti v době překrývání učitelek věnovat se skupině starších dětí k určitým specifickým aktivitám a náročnějším činnostem
- Lepší adaptační režim pro nové děti v MŠ
- Pověřování starších dětí učením dětí mladších (ověření zvládnutí dovedností)

Rytmický řád života a dne

V MŠ máme vytvořen Vnitřní řád MŠ. Rodiče jsou seznámeni s obsahem. Děti mají zajištěn pitný režim v průběhu celého dne. Je zabezpečena dostatečná délka pobytu dětí venku, nejméně dvě hodiny denně. V zimním období jsou děti otužovány vzduchem – při pobytu venku, opakovaným větráním. Doba odpoledního spánku a odpočinku se přizpůsobuje individuální potřebě dítěte. Pro děti, které neusnou, jsou od 14 hod. zařazovány klidné zájmové činnosti. Uspořádání dne se přizpůsobuje měnícím se podmínkám – pozdější nástup dítěte do MŠ. K dalším pravidelným činnostem v MŠ patří rozvoj hygienických, sebeobslužných a společenských návyků. V odpoledních hodinách probíhají kroužky tak, aby nenarušovaly průběh běžných činností ve třídách.

Náš cíl:

- Více se zaměříme na zdravý pobyt venku za každého počasí (ne v dešti a velkém mrazu)
- V pitném režimu jde příkladem učitelka, chceme, aby děti dostatečně pily
- Zapojíme děti do vytvoření pravidel chování, podle kterých se budeme řídit
- Zaměříme se také na volnější pohyb dětí mezi činnostmi

Tělesná pohoda a volný pohyb

Pro vytvoření této podmínky je potřeba dostatek prostoru. Nemáme sice tělocvičnu, ale pro cvičení využíváme volnou třídu. Máme prostornou školní zahradu, blízko obecní hřiště a za školou využíváme louku a přírodní svah k zimním sportům. V blízkosti školy je rybník a les. Zahrada je nově vybavena zařízením odpovídající normám EU. V budově MŠ vycházíme z podmínek, které nám prostory dávají. K rozvíjení pohybové aktivity máme dostatek náčiní i nářadí. Činnosti a odpočinek se pravidelně střídají, používáme relaxační cvičení. Třídy jsou vybaveny nábytkem, který odpovídá velikosti dětí, a jsou dostatečně větrány. Děti jsou oblékány přiměřeně teplotám.

Náš cíl:

- Zaměříme se na pohyb ve volné přírodě, budeme více využívat hřiště pro různorodé pohybové aktivity
- Podle možností dětem nabízet i pohybové činnosti v MŠ a využívat k tomu prostoru nepoužívané třídy

Zdravá výživa

Strava v MŠ je pestrá, vyvážená a plnohodnotná. Základem je ovoce, zelenina, pravidelně se střídají ryby, drůbež, libové vepřové maso, hovězí maso, luštěniny, dostatek mléčných výrobků, tmavé pečivo a produkty zdravé výživy. Respektujeme individuální potřebu jídla a styl výživy v rodině. Děti nenutíme do jídla, ale snažíme se, aby všechno alespoň ochutnaly a naučily se tak zdravému stravování. Dbáme na estetické stolování, děti mají dostatek času ke stolování. Podílíme se na vytváření stravovacích návyků u dětí, starší děti si např. mažou pomazánku samy a je zaveden pitný režim v průběhu celého dne v MŠ. Vedoucí ŠJ sleduje skladbu jídelníčku a vyhodnocuje spotřební koš.

Náš cíl:

- Chceme, aby dětem ve školce chutnalo. Formou dotazníků vedoucí školní jídelny nastínit, co by se mělo v jídelníčku změnit nebo upravit
- Budeme se snažit, aby se děti naučily konzumovat více ovoce a zeleniny
- Zaměřujeme se na pěkné stolování, čistotu při jídle a také pohodu a klid
- Při výdeji jídla se učit samostatnosti a také si říct kuchaře, co a kolik chtějí

Spontánní hra

K rozvoji spontánní hry máme ve třídách dostatek pomůcek, hraček a materiálů pro námětové i konstruktivní hry. K hračkám mají děti volný přístup, jsou v jejich dosahu a dohledu. Třídy jsou částečně rozčleněny hravými a klidovými koutky. Na školní zahradě mají děti dostatek hraček pro hry v písku, v domečku, prostory pro míčové hry a jízdu na dětských dopravních prostředcích. Průlezky a houpačky, které máme na školní zahradě, jsou vyhovující, odpovídají normám EU. Hry dětí v průběhu celého dne využíváme k pozorování dítěte.

Náš cíl:

- Naučit děti správnému zacházení s hračkami a pomůckami
- Zautomatizovat úklid hraček na své místo a úklid místa po hře
- Učit děti více hrou nebo na základě prožitku a častěji zařazovat činnost pokus x omyl
- Zaměřit se na vztahy mezi dětmi při hře, řešení konfliktů, pomoci mladšímu kamarádovi, snažit se o zapojení více dětí do jedné hry
- Do hry dětem nevstupovat, pouze pozorovat a nenásilně koordinovat
- U starších dětí se zaměřit na společenské hry, umět vysvětlit pravidla, dohrát hru do konce, neurážet se při nezdaru

Podnětné věcné prostředí

Třídy jsou vybaveny nábytkem, jehož velikost odpovídá výšce dětí. MŠ odpovídá hygienickým normám a světelným podmínkám. Budova MŠ je umístěna v klidném, neprašném prostředí. Okolí budovy a vnitřní prostředí udržujeme v čistotě. Výzdoba MŠ je přiměřená a přizpůsobená dětem. Výtvary dětí ve třídách jsou obměňovány v souladu s tématem, rovněž výzdoba společných prostor je pravidelně obměňována. Do MŠ přijímáme pouze děti zdravé. Denně zajišťujeme dostatečné větrání podle právě probíhající činnosti dětí.

Je prováděna pravidelná revize bezpečnosti zahradního a tělovýchovného nářadí. V celém prostoru mateřské školy včetně školní zahrady je zakázáno kouření a nikdo zde skutečně nekouří.

Naše MŠ:

- Naše prostory byly původně určeny pro ZŠ, jednopatrová budova
- Máme dvě třídy, jednu lehárnu na spaní, šatnu, sociální zařízení v obou patrech a kompletní stravovací úsek

- Všechny prostory jsou zrekonstruované a vyhovující
- Děti mají možnost hry v tématických hracích koutcích
- Práce dětí vystavujeme v šatně, na chodbě i ve třídách
- K hračkám mají děti snadný přístup

Bezpečné sociální prostředí

Ve škole pracuje stálý kolektiv pedagogických i nepedagogických zaměstnanců, který je schopen otevřeně řešit vzniklé situace. Učitelky spolupracují na všech problémech výchovy i vzdělání, které se ve třídě vyskytnou. Poskytují dětem zpětnou vazbu o jejich chování a činnostech. Preferují dialog s dítětem a dodržování společně dohodnutých pravidel před direktivními příkazy. Děti se rovněž podílejí na tvorbě pravidel soužití a upozorňují se navzájem na porušení dohodnutých pravidel. Spolu s dítětem pak hledáme řešení tak, aby pocítilo a uvědomilo si následky svého chování. Spolupracujeme se ZŠ ve Žďarci a v Heřmanově. Jsme vstřícní i ke spolupráci s místními organizacemi. Společně s rodiči dětí pořádáme tvůrčí výstavy výrobků, oslavy Vánoc, Dne matek a Rozloučení s předškoláky na konci školního roku.

Náš cíl:

- I nadále prohlubovat vztahy a důvěru mezi dětmi a učitelkou, aby pobyt ve škole byl pro všechny radostný a příjemný
- Více času věnovat individuálnímu přístupu k problémovým dětem (prevence šikany a násilných střetů mezi dětmi)
- Posilovat a rozvíjet přátelské vztahy mezi dětmi, méně průbojné děti zapojovat do kolektivu a posilovat jejich sebevědomí)

Participativní a týmové řízení

Ředitelka MŠ dává učitelkám velký prostor pro jejich vlastní tvůrčí přístup k práci a k dětem. Umí naslouchat, vede jednání s rodiči. Jedná seriózně a podává pravdivé informace. Ředitelka respektuje názory a náměty spolupracovníků, klade důraz na další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Ředitelka organizuje činnost týmu a dbá na dodržování pravidel, podporuje diskusi, osobní komunikaci, poskytuje pomoc při odstraňování potíží, pravidelně kontroluje práci, zveřejňuje pravdivé informace. Ředitelka vytváří takové prostředí, kde by se lidé rádi setkávali. Spravedlivým hodnocením a oceňováním výsledků práce zaměstnanců je vede k angažovanosti a k efektivitě práce. Učitelky se spolupodílejí na tvorbě

školního vzdělávacího programu. Dále se vzdělávají, v praxi svého vzdělání využívají a přicházejí s dalšími podněty a nápady k rozvíjení programu školy. Uvědomují si osobní zodpovědnost za naplňování programu školy.

Náš cíl:

- Vytvořit tým, který se může na sebe spolehnout v jakékoli situaci, nebojí se otevřeného dialogu, projednává výsledky stanovených úkolů, pomáhá si při odstraňování potíží a problémů

Partnerské vztahy s rodiči

MŠ spolupracuje s rodinou na základě vzájemné tolerance, partnerství a otevřenosti. Bere v úvahu sociální prostředí, ve kterém dítě žije, případně sleduje a kompenzuje nežádoucí vliv rodiny. MŠ vytváří vstřícné prostředí pro všechny děti, pocit sounáležitosti života školy s životem rodiny, a tak jednotně působí na optimální rozvoj dětí. MŠ vede rodiče k účasti a spolurozhodování na životě školy (kulturní akce v MŠ i mimo ni, sportovní akce, kroužky).

MŠ organizuje pravidelné informativní schůzky pro rodiče, které se týkají organizace školního roku, kulturních akcí a vede je k účasti a spolurozhodování. Od rodičů získává informace dotazníky, osobním rozhovorem na společně plánovaných schůzkách nebo dle potřeby při předávání dětí. Během celého školního roku se mohou rodiče individuálně informovat o výchově a vzdělávání dětí, upozorňuje rodiče na problémy se školní zralostí, vadou výslovnosti, doporučuje odborná vyšetření.

Náš cíl:

- Účastí na různých akcích, vtahovat rodiče hlouběji do života MŠ
- Rozvíjet zájem, aktivitu a iniciativu v řadách rodičů
- Formou anonymních dotazníků umožnit rodičům sdělit svůj názor
- I nadále podporovat rodinnou výchovu, chránit soukromí rodiny, s rodiči jednat diplomaticky

Spolupráce mateřské školy se základní školou

MŠ usiluje o součinnost se ZŠ a vytváří dobré podmínky pro plynulý a úspěšný přechod dětí do 1. ročníku ZŠ. Rozvíjí tělesnou a duševní stránku dětí, sociální vztahy a vazby pro úspěšné zvládnutí tohoto přechodu.

MŠ iniciuje spolupráci se ZŠ tím, že seznámí ředitelství se svým projektem ŠVP, spolupracuje s učitelkou 1. ročníku ZŠ formou vzájemných konzultací. Zajistí setkání

rodičů s učitelkou 1. třídy před přechodem dětí do 1. třídy. S rodiči konzultuje, doporučuje v předstihu odklad školní docházky, návštěvu odborného vyšetření.

Náš cíl:

- Prohlubovat spolupráci při zajišťování společných kulturních akcí
- Zajištění výstav, karnevalu pro děti, sportovního dne
- Zavést Den otevřených dveří v ZŠ pro rodiče budoucích prvňáčků
- Kroužek angličtiny nadále vést učitelka ze ZŠ každý týden, děti tak mají kontakt s učitelem ZŠ

Začlenění mateřské školy do života obce

MŠ je součástí života obce. Svými aktivitami a spoluprací s ostatními občanskými sdruženími se podílí na životě v obci, a tak doplňuje kulturní dění v obci.

Ředitelka MŠ informuje obec o školním vzdělávacím programu školy. Vede se fotodokumentace a kronika školy. Škola pořádá za přispění obce různé kulturní akce. Obec upevňuje postavení MŠ jako vzdělávací instituce v obci, prezentuje a obhajuje potřeby školy, které jsou v její kompetenci. Obecní úřad nese odpovědnost za provozní podmínky MŠ, které ovlivňují chod školy a vytváří podmínky pro bezpečné výchovné prostředí a tím podporuje ŠVP MŠ.

Náš cíl:

- Zapojit se do koncepčních záměrů obce, která uvažuje o další velké rekonstrukci budovy
- Navazovat další spolupráci s mateřskými školami v blízkém okolí podporujících zdraví

6.4 Evaluace

Proces průběžného vyhodnocování vzdělávacích činností, situací i podmínek vzdělávání, realizovaný uvnitř mateřské školy, který se odehrává v několika na sebe navazujících a neustále se opakujících fázích. Poznatky takto získané poskytují pedagogům zpětnou vazbu o kvalitě vlastní práce a škola je cíleně využívá k zlepšování kvality obecně, zlepšování vzdělávacího procesu i podmínek.

Pravidla pro vnitřní hodnocení a evaluaci školy

Škola má v rámci ročního plánu vypracován evaluační systém hodnocení jak práce pedagogických a provozních zaměstnanců, metody hodnocení a evaluace, prostředky evaluace s časovým harmonogramem.

K naplňování cílů programu využíváme hospitaci, pohospitační rozhovor, pozorování, dotazníky, analýzy třídní a školní dokumentace, programů a projektů. Porovnávání výsledků s plánovanými cíli a analýza vlastní pedagogické a řídicí práce. Výsledky vzdělávání dětí – hodnotící listy jednotlivých dětí, portfolia atd.

Cílem evaluace je ověřit a zlepšit kvalitu.

Při každém evaluačním procesu si musíme ujasnit odpovědi na otázky.

- **CO** budeme evaluovat ?
- **KDO** se bude podílet na evaluaci?
- **JAK**, jakými způsoby a metodami budeme evaluovat, s jakými výstupy?
- **KDY** budeme evaluovat, v jakých časových intervalech?

CO bude obsahem evaluace?

1/ Evaluace Třídních vzdělávacích programů

KDO - celý pedagogický sbor

JAK - podle těchto kritérií:

Průběh vzdělávání (naplňování cílů TVP, způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání: tj. zpracování a realizace integrovaných bloků

Výsledky vzdělávání

Na konci školního roku třída analyzuje svou práci podle zadaných kritérií a cílů třídního vzdělávacího programů. Připraví závěry a opatření na další školní rok.

KDY - na konci školního roku – případná korekce TVP na další rok

2/ Evaluace průběhu vzdělávání – úroveň pedagogické práce, naplňování cílů TVP

KDO - ředitelka při pozorováních a hospitacích

JAK - pozorování, hospitace, třídní dokumentace, záznamový arch pro hospitaci – je součástí ŠVP

KDY - průběžně celý rok, rozbor po hospitaci

3/ Evaluace vzdělávacích podmínek – práce pedagogů

KDO - pedagogický kolektiv

JAK - sebereflexe vlastní práce pedagoga, dotazník

KDY - na konci školního roku – určení kvality a stanovení strategie na další školní rok.

Zajištění zpětné vazby na zjištěné výsledky

4/ Evaluace vzdělávacích výsledků dětí

KDO - obě učitelky

JAK - pedagogické hodnocení dětí, analýza portfolia dětí

KDY - třikrát do roka

- Zhodnocení celého školního roku – výroční zpráva
- Vlastní hodnocení školy – jedenkrát za tři roky
- Formou osobních dotazníků hodnotí svou práci obě pedagogické pracovnice i provozní zaměstnankyně (uklízečka a kuchařka), toto sebehodnocení slouží také jako podklad pro přiznání mimořádné odměny nebo osobního příplatku
- Rodiče hodnotí činnost školy jedenkrát ročně, výsledky zjištěné v anketách jsou vyhodnoceny a rodiče jsou s výsledky seznámeni na třídních schůzkách

Na pedagogické radě v červnu bude na základě ověření kvality prostřednictvím vyčtené autoevaluace provedena případná korekce ŠVP a TVP.

6.5 Vyhodnocení analýz

Vyhodnocení analýzy materiálních podmínek školy.

Materiální podmínky školy jsou obecně velmi dobré, ale pokud se týká vybavení potřebné k programu Podpory zdraví, je mateřská škola na samém začátku cesty. Především chybí tělocvična a některé tělovýchovné pomůcky a nářadí. Nedostačující je vybavení center aktivit. Chybějící tělocvična se nedá jen tak lehce zajistit, ale k cvičení využíváme nepoužívanou třídu.

Velkou výhodou je přístup k volné přírodě a možností volného pohybu v ní. Jak rychle se podaří realizovat další centra aktivit a dovybavit je potřebným zařízením a pomůckami je závislé na sponzorských darech a spolupráci se zřizovatelem. Řešení se

nabízí v mírném navýšení úplaty za předškolní vzdělávání pro rodiče dětí a platby od obcí, možnost se také nabízí při oslovení dalších sponzorů a organizování společenských akcí pro veřejnost.

Vyhodnocení analýzy personálních podmínek

Jednoznačným přínosem pro cestu k alternativnímu přístupu Kurikulum podpory zdraví se jeví nadšení učitelek zkusit si něco nového, i když jde o kolektiv učitelek středního věku. Další výhodou je téměř rodinná, přátelská atmosféra. Obrovskou nevýhodou je starší kolektiv a špatná zastupitelnost v době nemoci nebo při účasti na vzdělávání. Jako hrozbu cítíme nástup mladých vysokoškolsky vzdělaných učitelek a zároveň je také příležitostí a možností se něčemu novému přiučit.

Vyhodnocení analýzy pedagogických podmínek:

Mateřská škola má v oblasti pedagogických podmínek předpoklady pro začlenění prvků programu Podpory zdraví. Pracuje dlouhou dobu ve smíšených heterogenních třídách, jednou z priorit je spolupráce s rodiči a prarodiči dětí, dostatečné množství nadstandardních aktivit, zájmových kroužků. Teoretické informace o samotném programu učitelky čerpají z dostupné literatury a internetu. Z důvodu nedostatku finančních prostředků na vzdělávání chybí školení v programu Zdravá mateřská škola. Velkou výhodou je zapojení školy do sdružení Mrkvička rozvíjející environmentální výchovu a účast na jejich akcích. Všemi těmito aktivitami se škola snaží eliminovat hrozby jako je únik dětí do konkurenčních škol.

Vyhodnocení analýzy organizační a řídicí oblasti, životosprávy, psychosociálních podmínek

Nedílnou součástí ŠVP je roční plán, který škola každoročně vytváří, ve kterém jsou zakomponovány hlavní úkoly školy, tématické úkoly, konkrétní úkoly pedagogických i provozních pracovníků, různé plány - kontrolní a řídicí práce, kritéria pro hodnocení pedagogických i provozních pracovníků, metody hodnocení a evaluace, plán profesního rozvoje, spolupráce se základní školou, besedy s rodiči, plán akcí, různých oslav a výletů.

Součástí ročního plánu jsou úkoly, které se týkají **životosprávy** – dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava dle příslušných předpisů, je zachována vhodná skladba jídelníčku, je dostatečně zajištěn pitný režim v průběhu pobytu dítěte

v MŠ, mezi jednotlivými pokrmy jsou dodržovány vhodné intervaly. Děti do jídla nenutíme, ale snažíme se, aby jídlo alespoň ochutnaly. Je organizována postupná svačina a stále více zařazujeme mazací dny.

Psychohygienu – zajišťujeme denní řád, který je natolik flexibilní, že umožňuje organizaci činností dětí v průběhu dne přizpůsobit potřebám a aktuální situaci. Z organizačních důvodů (podmínek školy) zůstává časově pevný organizační řád pouze pro stravování.

Psychosociální podmínky – především se snažíme, abychom dětem vytvářely takové prostředí, aby se zde cítily spokojeně, jistě a bezpečně. Všechny děti mají stejná práva, stejné možnosti, ale i povinnosti. Nikdo není zvýhodňován či znevýhodňován. Převažuje pozitivní hodnocení, pochvaly atd.

Bezpečnostní a hygienické podmínky se řídí „Bezpečnostním opatřením při práci s dětmi v mateřské škole“. Každá učitelka je osobně zodpovědná za bezpečnost svěřených dětí od doby převzetí od rodičů do doby předání rodičům nebo pověřeným osobám. Dále se řídí „Opatřením v průběhu vzdělávacích činností, při pobytu venku, při sportovních akcích a výletech, opatřením při úraze“.

Spolupráci s rodiči hodnotíme jako velice přínosnou. Rodiče se v rámci svých možností podílejí na dění ve školce, účastní se společných akcí, výletů a projevují a své děti dostatečný zájem.

Spolupracujeme dále ještě se základní školou a přínos, který z této spolupráce plyne, je rozvoj dětské osobnosti, rozvoji dětských přátelství, seznámení s prostředím základní školy a osobností učitelky atd. K tomuto napomáhají společné výlety nebo divadelní představení a vzájemné návštěvy školy.

Analýza průběhu vzdělávání

Byl kladen důraz:

- Na podporu tělesného rozvoje a zdraví dítěte, jeho osobní spokojenost, pohodu, na systematické rozvíjení řeči dítěte
- Na podporu stále dokonalejšího chápání okolního světa a dětské radosti z rozšiřujících se možností zasahovat do jeho dění
- Na rozvoj poznávání sama sebe, vlastních zájmů, možností a potřeb
- Na rozvíjení schopnosti komunikovat, spolupracovat, spolupodílet se na činnostech a rozhodnutích

- Aby vzdělávání zasahovalo celou osobnost dítěte, vše je vzájemně provázáno a propojeno
- Aby bylo ke vzdělávání poskytnuto vhodné prostředí - podnětné, zajímavé, obsahově bohaté
- Aby se předškolní vzdělávání uskutečňovalo ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne v MŠ vyskytnou

Klady:

- Velký důraz je kladen na rozvoj dětské osobnosti a individuálního přístupu k dítěti
- Respektují se potřeby, zájmy dítěte
- Snaha uplatňovat integrované vzdělávání s pestrou nabídkou různorodých činností a výraznou motivací
- Denně probíhají individuální, skupinové i frontální aktivity
- Dostatek péče o děti předškolní – zájmové kroužky,
- Osvědčená a úspěšná integrace dětí se zdravotním postižením
- Spolupráce se speciálním pedagogem ze SPC
- Ve třídách panuje přátelská atmosféra, převažuje pozitivní hodnocení a stimulace
- Velice kvalitní spolupráce se zřizovatelem a rodičovskou veřejností.
- Veškeré činnosti mají charakter her, zábavy a zajímavých činností
- Velký výběr školních i mimoškolních aktivit – divadelní představení, kino, plavání, společné výlety, exkurze, delší vycházky atd.
- Dostatek společenských akcí pro rodiče a děti – Drakiáda, Karneval, Zamykání lesa s bábou Podzimkou a lampiónový průvod, Vítání jara, adventní dopoledne, Rej čarodějnic atd.
- Možnost podílet se na dění školy ze strany rodičů i veřejnosti – adventní dopoledne, různé besídky a krátké ukázky práce dětí, Den otevřených dveří, společné výtvarné seberealizování atd.

Zápory:

- Neučíme vnímat různost kulturních komunit – v kolektivu dětí se nevyskytují
- Poznatky předáváme dětem více zprostředkovaně, málo praktických zkušeností

- Stále převládá didakticky cílená činnost před prožitkovým učením,
- Podmínky organizace školy a finanční situace neumožňují vzdělávání v plné šíři zájmů
- Chybí tělocvična, menší množství tělovýchovného nářadí a pomůcek
- Převažují řízené činnosti nad spontánními
- Provozní a organizační důvody nám neumožňují více rozvíjet odpolední aktivity dětí na úkor odpoledního odpočinku u starších dětí
- Škola není dostatečně vybavena pomůckami
- Chybí vybavení nábytkem a pomůckami center aktivit.

Cíle vyplývající z analýzy průběhu vzdělávání a podmínek mateřské školy:

Vést děti ke zdravému životnímu stylu a výchově ke zdraví

Odpolední odpočinkové aktivity uzpůsobit věku a individuálním potřebám dětí
Aktualizovat ŠVP a obohatit vzdělávací nabídku o prvky Kurikula podpory zdraví.
Realizovat dílčí projekty ve spolupráci se sdružením „Mrkvička“ – ekologický projekt „Pohádkový les aneb co do lesa nepatří“

Podporovat duševní pohodu dětí i zaměstnanců

Respektovat individuální potřeby a přání dětí (odpolední odpočinek po přiměřeném čase nahradit zájmovými činnostmi)
Potřeby a zájmy zaměstnanců (umožnit účast pedagoga na akcích dalšího vzdělávání, vždy s ohledem na provoz a aktuální finanční situaci, organizaci školy)

Rozvoj estetického vnímání prostředí školy.

Dovybavit centra aktivit o nové pomůcky a nábytek, nakoupit nové tělovýchovné nářadí a náčiní

Uplatňovat integrované vzdělávání s pestrou nabídkou různorodých činností, podporovaných výraznou motivací.

Prostřednictvím prožitků, praktických zkušeností zavádět více projektové a problémové učení ve formě delších ucelených bloků např. týdenních, důležitá je návaznost a posloupnost experimentů. Řízené i spontánní aktivity zařazovat v denním režimu vždy vyváženě.

Vytvářet příznivé sociální klima a podporovat rozvoj sociálně-kulturních postojů

Naučit děti vnímat různost kulturních komunit jako samozřejmost, vést je k soudržnosti, přátelství a porozumění s dětmi i jiné národnosti.

Vytvářet pohodovou atmosféru s dostatečným prostorem pro vzájemnou komunikaci a otevřenost.

Vstřícným jednáním učitelek vyvolávat u dětí pocit bezpečí a pohody.

6.6 Vyhodnocení dotazníku pro rodiče

Dotazník pro rodiče obsahoval celkem 16 otázek, které byly zaměřené na pobyt dítěte v MŠ. Rodiče se mohli vyjádřit ke stravování, pitnému režimu, pohybovým a nadstandardním aktivitám, zdravému životnímu stylu (12 uzavřených otázek). Měli možnost napsat (čtyři otevřené otázky), co se dětem ve školce líbí a co dělají rády a naopak nelíbí a dělají nerady. Mohli se vyjádřit, zda souhlasí se začleněním prvků kurikula Podpory zdraví do ŠVP a jak si vlastně takovou školu představují, zda také doma dodržují zdravý životní styl.

V závěru dotazníku mohli rodiče připsat své návrhy a připomínky k dané mateřské škole. Dotazníky byly distribuovány osobně (viz. příloha č.3). Z počtu 25 rozdaných dotazníků byla návratnost 84% (tj. 21 vyplněných dotazníků).

Z dotazníkového šetření vyplývá:

Většina rodičů (19, tj. 91% rodičů z celkového počtu 21) uvádí, že jejich dítě navštěvuje pravidelně mateřskou školu – otázka č. 1.

Tabulka č. 2 - návštěvnost dětí do MŠ

Položka č. 1	ano	ne
Četnosti	19	2
Výsledky v %	91%	9%

Tabulka č. 3 - výsledky okruhu otázek - stravování

Položka	přiměřená	nepřiměřená	vyvážená	nevyvážená	pestrá	jednotvárná
č. 2						
Četnosti	17	4	18	3	19	2
Výsledek	85%	15%	88%	12%	92%	8%
v %						
Položka	spíše ano	spíše ne	občas			
č. 4						
Četnosti	6	5	8			
Výsledek	28%	24%	48%			
v %						
Položka	jáhly	pohanka	kus-kus	č. čočka	vločky	müsli
č. 5						
Četnosti	8	6	12	8	10	6
Výsledek	38%	29%	53%	38%	48%	29%
v %						
Položka	dostatečný	nedostatečný	pravidelný	nepravidelný	nevím	
č. 6						
Četnosti	18	4	19	3	1	
Výsledek	86%	14%	88%	10%	2%	
v %						

Po stránce výživy, otázka č. 2 „Výživa ve školce je“, se zdá rodičům nabídka stravy přiměřená (85%), vyvážená (88%) a pestrá (92%), což většinou usuzují podle jídelníčku mateřské školy a spokojenosti dětí. Výsledek otázky č. 3 „Jaké jídlo v MŠ nejvíce chutná?“ - nejvíce dětem, z pohledu rodičů, chutnají omáčky s různou přílohou, špagety, polévky, řízek, kuře a bramborová kaše. Celkem třikrát se objevila odpověď – „všechno“. V otázce č. 4, „Mají-li rodiče zájem o přípravu jídel z BIO potravin“, se rodiče vyjadřovali odpovědí „občas“ osmkrát (48%), šestkrát (28%) odpovědí „spíše ano“ a pětkrát (25%) „spíše ne“. Je to pravděpodobně z důvodu, že rodiče odrazuje vysoká cena těchto potravin a málo věří BIO produktům a také proto, že doma BIO produkty nepoužívají. Otázka č. 5 – „Jaké netradiční potraviny by mohly být zařazovány do jídelníčku?“ Rodiče projeví zájem o zařazování do jídelníčku netradiční potraviny, jako jsou kus-kus, jáhly, červená čočka, vločky, müsli, pohanka.

Na otázku č. 6 „Pitný režim v mateřské škole je „ - rodiče hodnotí jako dostačující 18krát (86%), pravidelný. U tří rodičů (10%) se objevil názor, že pitný režim je nepravidelný. Touto otázkou, týkající se pitného režimu, se budeme muset v mateřské škole ještě zabývat a zjišťovat, jak by si představovali, že by měl vypadat a jaké nápoje by pro děti uvítali.

Tabulka č. 4 – výsledky okruhu otázek pohybové aktivity

Položka č. 7	dostatečná	nedostatečná	příliš velká	nevím
Četnosti	18	0	0	3
Výsledky v %	86%	0%	0%	14%
Položka č. 8	spokojeni	spíše spokojeni	spíše nespokojeni	nevíme
Četnosti	16	4	0	1
Výsledky v %	70%	26%	0%	4%
Položka č. 9	plavání	solná jeskyně	pobyt v sauně	nerozšířili
Četnosti	0	17	0	4
Výsledky v %	0%	72%	0%	28%

Z hlediska pohybových aktivit dětí - otázka č. 7, rodiče hodnotí (18 odpovědí (86%)) jako dostačující, avšak u tří (14%) dětí neví jaká je jejich pohybová aktivita. Na otázku č. 8 „S vybavením školní zahrady jsme spokojeni“, odpověděli rodiče, že jsou převážně spokojeni 16krát (70%), spíše spokojeni 4krát (26%), uvítali by však nové herní prvky např. kolotoč a houpačky a objevil se jeden názor (4%), že místo drahé trampolíny by bylo dobré pořídit novou průlezku. Osobně jsem stejného názoru, ale zřizovatel si trampolínu prosadil.

„Aktivity v MŠ bychom rozšířili“ – otázka č. 9 - rodiče by rádi rozšířili o návštěvy solné jeskyně (17krát, tj.72%). Dokonce se objevila čtyřikrát (28%) odpověď, že by aktivity školy nerozšiřovali.

Na otevřenou otázku č. 10 - „Co se Vašemu dítěti ve školce líbí, co dělá rádo?“ byla nejčastější odpověď: hra s dětmi v kuchyňce a s hračkami, výtvarné a pracovní činnosti (včetně volného malování a kreslení), všechny druhy pohybové aktivity ve třídě a na zahradě, akce mateřské školy (divadélka, tvořivé dílny pro rodiče a děti). Pětkrát se objevila odpověď „všechno“. A naopak na otázku č. 11 - „Co se Vašemu dítěti ve školce

nelíbí, co dělá nerado?“ bylo nejvíce odpovědí „všechno se líbí“, avšak dvakrát se objevila odpověď „odpočinek, spaní“, jedenkrát „když nemůže jít ven“ a jedenkrát „volná hra“. Tato odpověď také vede k zamyšlení. Myslím si, že děti mají možnost individuální potřeby odpočinku, nejsou do spaní nuceny a pokud neusnou, tak jim je nabídnuta jiná činnost ve třídě.

Tabulka č. 5 – výsledky otázky nadstandardní aktivity

Položka č. 13	ano	spíše ano	spíše ne	ne			
Četnosti	17	0	0	4			
Výsledky v %	81%	0%	0%	19%			
Kroužky	taneční	výtvarný	logopedický	pěvecký	cizí jazyk	jóga	
Četnosti	6	7	10	3	3	1	
Výsledky v %	25%	33%	48%	12%	12%	4%	

Na otázku č. 13- „Nabízí MŠ dostatek nadstandardních aktivit?“ - rodiče odpověděli 17 krát „ano“(81%) a čtyřikrát „ne“ (19%). Na druhou část otázky č. 13 – „Jaké aktivity byste pro své dítě vybrali“, rodiče mohli vybrat i několik variant. Nejvíce rodičům chybí (10 krát, 48%) logopedický kroužek, šestkrát (25%) vybrali výtvarný kroužek, šestkrát (25%) taneční kroužek, třikrát (12%) pěvecký kroužek a výuku cizích jazyků, přestože na školce působí kroužek „Malá angličtinka“. Objevila se i odpověď jóga.

Tabulka č. 6 – výsledky okruhu otázek týkající se zdravého životního stylu

Položka č. 12	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Četnosti	14	6	1	0
Výsledky v %	65%	29%	4%	0%
Položka č. 14	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Četnosti	19	0	0	2
Výsledky v %	91%	0%	0%	9%
Položka č. 15	ano	spíše ano	spíše ne	ne
Četnosti	15	0	0	6
Výsledky v %	67%	0%	0%	33%

V okruhu otázek týkajících se zdravého životního stylu, rodiče odpověděli na otázku č. 12 - „Myslíte si, že se naše MŠ chová šetrně k životnímu prostředí“ - 14 krát (65%) „ano“, šestkrát (29%) „spíše ano“ a jedenkrát (4%) „spíše ne“.

Většina rodičů (19 (91%) z 21 rodičů) souhlasí, aby naše škola začala pracovat v programu Zdravá mateřská škola – otázka č. 14. Na otázku č. 15: „Dodržujete také doma zdravý životní styl a jakým způsobem?“, odpovědělo 15 (67%) rodičů „ano“ a šest (33%) rodičů odpovědělo „ne“. Způsob jakým ho naplňují je především zdravá strava, dostatek pohybu venku, pravidelný režim.

„Co si představujete pod pojmem mateřská škola podporující zdraví“ – otázka č. 16, představa rodičů je ve zdravé stravě, v dostatečném pohybu, v pohodě prostředí, v optimálním denním režimu, který vede ke zdravému životnímu stylu a odpovědnosti za vlastní zdraví.

V návrzích a připomínkách by rodiče přivítali častější konání tvořivých dílen a akcí ve spojení mateřská škola – děti – rodiče, abychom se navzájem lépe poznávali. Objevilo se zde doporučení, aby se nedávalo dětem pít studené mléko. Objevila se zde připomínka, aby učitelky důrazně apelovaly na rodiče, kteří vodí do mateřské školy nemocné děti, a tím ohrožují zdraví ostatních dětí.

6.7 Závěry a shrnutí poznatků ze všech provedených metod

Pro začlenění prvků alternativního programu Podpory zdraví máme jako mateřská škola dobré výchozí předpoklady. Dá se říci, že s velkou většinou hlavních zásad programu Podpory zdraví pracujeme od prvopočátku. Od roku 2005 pracujeme podle ŠVP s názvem „Školka plná úsměvu a zábavy“ s heterogenními třídami a máme s tímto druhem organizace mnoho zkušeností. Protože jsme vesnická škola, máme dostatek možností a prostoru pro různé druhy pohybu. Komunitní kruh se stal již samozřejmostí nejen u nás, ale téměř ve všech školách, taktéž skupinová práce s dětmi. Organizační a prostorové uspořádání nám dlouho neumožňovalo organizovat postupnou svačinu, ale i ta se stala již samozřejmostí a pevnou součástí režimu dne v naší mateřské škole. Rodiče mají možnost umístit své zdravotně handicapované děti do naší mateřské školy, kde mají ve spolupráci se speciálními pedagogy vypracované individuálně vzdělávací plány, podle kterých pracují. Spolupráce s rodiči dětí je v naší mateřské škole prioritou a dosahujeme výborných výsledků. Individuální přístup k dětem ze strany učitelek je

oblast, která je jedním ze stavebních kamenů programu Zdravá MŠ a je třeba ji i v následujícím období věnovat náležitou pozornost všemi pedagogickými pracovníky.

Z výzkumu vyplynulo, že rodiče mají zájem o začlenění prvků Kurikula podpory zdraví v MŠ do vzdělávací nabídky mateřské školy. Ne všichni, ale většina má povědomí o tomto alternativním programu. Některé prvky jako jsou smíšené třídy, postupná adaptace se již plní od roku 1992. Kolektiv mateřské školy je přesvědčen o tom, že alternativní program Kurikulum podpory zdraví je pro děti vhodný, rozvíjí jejich osobnost a poskytuje prostor pro rozvoj individuality každého dítěte.

Učitelky své vědomosti čerpají především z publikací a z internetu. Obavy však plynou z nedostatku praktických zkušeností v práci s tímto programem. Velkým přínosem se jeví možnost získávání nových informací formou vzdělávacích aktivit zaměřených na podporu zdraví a zdravého životního stylu. Nevýhodou je nízký rozpočet finančních prostředků na vzdělávání pedagogů, a proto není možné se účastnit všech kurzů a vzdělávacích aktivit věnovaných tomuto programu.

Na základě těchto faktů jsem dospěla k odpovědi na otázku – **KAM CHCEME DOJÍT?**

Odpověď je vyjádřena v následující vizi:

„Chceme se stát mateřskou školou, která se úspěšně zapojí do alternativního programu Zdravá mateřská škola a po zkušební době tří roků získat certifikát tohoto programu“.

ZÁVĚR

Téma zdraví a zdravý životní styl je v dnešní době stále více diskutovaným tématem a bylo o něm napsáno velké množství textu. Člověk by se měl ke svému zdraví chovat zodpovědně, jako k největšímu daru v životě, který je nutné učit se chránit. A ten nejideálnější věk, kdy s tím začít, je předškolní věk dítěte.

Mateřské školy mají dnes možnost vybrat si z rozmanité nabídky alternativních vzdělávacích programů podle svého vlastního zájmu, podmínek a potřeb. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole je jednou z možností výběru. Tento vzdělávací program mne zaujal hned, jak se na trhu objevila publikace Havlínové : Zdravá mateřská škola. Zaujal mě především svojí filozofií a způsobem práce, který poskytuje dítěti prostor pro samostatný a svobodný rozvoj.

Ve své podstatě každá mateřská škola plní nějakým způsobem prvky tohoto programu, když chce mít svůj vzdělávací program v souladu s RVP PV.

Alternativní přístup Kurikulum podpory zdraví v MŠ jsem si také z těchto důvodů zvolila pro svoji bakalářskou práci. Jedním z cílů bakalářské práce je vyhodnocení současného stavu mateřské školy, zda je na takovou změnu připravena. Z výzkumu vyplynulo, že materiální podmínky nejsou zcela ideální, chybí např. tělocvična, vybavení center aktivit, některé pomůcky atd.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že rodiče souhlasí se začleněním prvků kurikula Zdravá mateřská škola do vzdělávacího programu školy. Rodiče mají povědomí, co tento program obnáší a co by mohl jejich dítěti přinést. Jedním z důležitých faktorů, který přispívá k jejich pozitivnímu pohledu, je i naše dlouholetá zkušenost s prací ve smíšené třídě, která je jedním z charakteristických pilířů tohoto programu. Škola si svoji image vytváří na základě spolupráce s rodiči a blízkými partnery, a proto jsou i všechny aktivity, které škola nabízí zaměřeny především na děti a jejich rodiče. Měly by především ukázat směr v dalším působení na děti v oblasti zdraví, zdravého životního stylu, ekologie.

Z výsledků provedených analýz vyplývá, že bude nutné dovybavit centra aktivit, což bude složité z ekonomických důvodů. Jako řešení se nabízí možnost oslovit případné sponzory nebo zvýšení úplaty za předškolní vzdělávání.

Prvky Kurikula podpory zdraví jsou začleněny do školního vzdělávacího programu naší mateřské školy a staly se již pevnou součástí naší práce. Všechny nové prvky, které je

třeba ještě realizovat a zavést do života mateřské školy jsou zařazeny a uvedeny v samotných záměrech oblastí školního vzdělávacího programu.

Hlavní přínos bakalářské práce však spatřuji především v obohacení vzdělávací nabídky a prostředků konkrétní mateřské školy.

Úspěch však závisí na chuti a nadšení lidí, kteří s dětmi přicházejí do styku, a mají zájem něco zlepšit nebo změnit.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ:

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha : Portál s. r. o., 2010. 176 s. ISBN 978-80-7367-221-8.

GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L. a kol. *Vzdělávací program Začít spolu, metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha : Photos, 2003. 159 s. ISBN 80-7178-815-5.

HAVLÍNOVÁ, M. a kol. *Zdravá mateřská škola*. Praha : Portál, 1995. 141 s. ISBN 80-7178-048-0.

HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E., HAVLOVÁ, J. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole, aktualizovaný modelový program podpory zdraví*. Praha : Portál, s. r. o., 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-487-8.

HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I., VILDOVÁ, Z. a kol. *Program podpory zdraví ve škole, 2. rozšířené vydání*. Praha : Portál, s. r. o., 2006. 311 s. ISBN 80-7367-059-3.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2007. 272 s. ISBN 278-80-247-1369-4.

MAREŠ, PRŮCHA, WALTEROVÁ, *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha : Portál, 1995. 295 s. ISBN 80-7178-029-4.

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Jaro v mateřské škole*, Praha : Portál, s. r. o., 1998. 128 s. ISBN 80-7178-210-6.

OPRAVILOVÁ, E., GEBHARTOVÁ, V. *Léto v mateřské škole*, Praha : Portál, s. r. o., 1998. 128 s. ISBN 80-7178-245-9.

PRŮCHA, P. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha : Portál s. r. o., 2001. 139 s. ISBN 80-7178-584-9.

***Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha Výzkumný ústav pedagogický : Tauris, 2006. 48 s. ISBN 978-80-86633-93-0.**

SVOBODOVÁ, E. a kol. *Vzdělávání v mateřské škole : školní a třídní vzdělávací program*. Praha : Portál, s.r.o. 2010. 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

SVOBODOVÁ, J; JŮVA, V. *Alternativní školy*. Brno : Paido, 1995. 76 s. ISBN 80-85931-00-1.

ŠMAHELOVÁ, B. *Nástin vývoje pedagogického myšlení*. Brno : MSD, spol. s. r. o., 2008. 98 s. ISBN 978-80-7392-040-1.

***Školská reforma v pedagogickém výzkumu*. 4.5.2009 [online], [cit. 2011-09-26]. Dostupné na www: <<http://msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma>>**

SEZNAM ZKRATEK

NPV	Národní program vzdělávání
MŠ	Mateřská škola
ZŠ	Základní škola
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
TVP	Třídní vzdělávací program
DMO	Dětská mozková obrna
SZO	Světová zdravotnická organizace
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PZ	Podpora zdraví
ZMŠ	Zdravá mateřská škola
ŠJ	Školní jídelna
ČR	Česká republika

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Shrnutí podmínek.....	49
Tabulka č. 2 - Návštěvnost dětí do MŠ.....	62
Tabulka č. 3 - Výsledky okruhu otázek stravování.....	63
Tabulka č. 4 - Výsledky okruhu otázek pohybové aktivity.....	64
Tabulka č. 5 - Výsledky otázky nadstandardní aktivity.....	65
Tabulka č. 6 - Výsledky okruhu otázek týkající se zdravého životního stylu...	65

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Část ŠVP se začleněnými prvky Kurikula podpory zdraví v MŠ

Název ŠVP „Školka plná pohody a zábavy“

Je rozdělen do 10 témat a každé téma má 3 - 4 podtémata. Pro velký rozsah vzdělávací nabídky se zaměřím pouze na představení dvou témat, která doznala změny a jsou zde zařazeny prvky Kurikula podpory zdraví v mateřské škole.

Naše plánování představuje nabídku možností pro děti. Učitelka si podle přání, potřeb a zájmu dětí vybírá obsah. Není časově omezeno a nepředpokládá plnění celého uvedeného obsahu. V každém měsíci si necháváme rezervu na opakování a na shrnutí nebo na činnosti, ke kterým jsme se v předcházejících podtématech nedostali a na činnosti, které se dětem líbily.

Názvy témat:

- 1. Kdo všechno přišel do školky**
- 2. Učíme se žít spolu**
- 3. Poznáváme svoje okolí a přírodu**
- 4. Snažíme se o lepší svět**
- 5. Chci být zdravý a spokojený**
- 6. Příroda čaruje**
- 7. Paní Zima jede**
- 8. Masopust a muzikanti**
- 9. Sluníčko, vstávej!**
- 10. Objevujeme svět kolem nás**

Rozpracování témat do pěti oblastí předškolního vzdělávání

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Téma: Chci být zdravý a spokojený

Časový rozsah: Přibližně pět týdnů

Charakteristika: prostřednictvím situací a plánovaných činností vést děti k péči o své zdraví, zdraví ostatních, pečovat o tělesnou a duševní pohodu, vytvářet zdravé životní návyky.

Vím, co mi škodí

Očekávané výstupy

- Vnímá, že člověk může mít potíže se zdravím tělesným, ale také duševním, a že tyto potíže spolu mohou souviset.
- Rozlišuje lidské aktivity natolik, na ty, které mohou zdraví člověka, přírody podporovat, a ty, které mohou zdraví poškozovat.
- Má vytvořenou představu a pojmu závislost a o věcech, které ničí zdraví a zkracují život člověka (cigarety, alkohol, drogy, hry na automatech).
- Vnímá, že všechno na světě má vztah ke zdraví, buď ho podporuje, nebo poškozuje.
- Odhaduje rizika ohrožující jeho zdraví a bezpečnost.

Znám svoje tělo

Očekávané výstupy

- Má základní poznatky o lidském těle a jeho hlavních funkcích.
- Chápe, že zdraví není samozřejmost a musí je chránit.
- Má vytvořeny základní návyky sebeobsluhy a osobní hygieny.

Příroda a její změny

Očekávané výstupy

- Vnímá, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí
- Zachází šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, předměty denní potřeby, knížkami...
- Uvědomuje si, že způsob chování ovlivňuje jejich vlastní zdraví

Naše planeta Země

Očekávané výstupy

- Rozlišuje dobro a zlo a dovede obě etické kategorie vidět ve vztahu ke zdraví.
- Podporuje konkrétními činnostmi vlastní zdraví i zdraví ostatních, přírody.
- Prožívá vztah k lidem, sounáležitost s různými společenstvími.

- Má zájem pochopit jevy kolem sebe, ptá se.

Vzdělávací nabídka:

Činnosti zaměřené k poznávání lidského těla, zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení).

Hry a činnosti k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest.

Samostatný slovní projev na určité téma.

Přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování.

Konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad porovnávání).

Přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě

Aktivitty přibližující pravidla vzájemného styku a mravní hodnoty

Kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách

Rizika ohrožující záměry vzdělávání:

Dospělí nevyhledávající aktivní pohyb, nedůslednost

Nevhodný příklad dospělých

Sledování nevhodných pořadů v televizi

Málo příležitostí ke komunikaci

Nepřítomnost humoru

Tolerování ničení přírody v zápalu hry

Předávání „hotových“ poznatků

Stereotypní činnosti dětí

Dospělí netřídí odpad

Téma: Snažíme se o lepší svět

Časový rozsah: Přibližně čtyři týdny

Charakteristika: prostřednictvím situací a plánovaných činností vedeme děti k zájmu o dění kolem sebe, k aktivnímu přístupu řešení problémů

Dodržujeme tradice svátků

Očekávané výstupy

- Řeší jednoduché problémy, má představu o tom, že většinu problémů může řešit více způsoby.
- Dovede zvládnout jednoduché zátěže a překážky.

Chci překvapit a potěšit druhé

Očekávané výstupy

- Je schopno elementární spolupráce ve dvojici, ve skupině dětí.
- Umí vyjádřit, co se mu líbí, co ne, vysvětlit proč u druhých respektuje a toleruje potřeby a individuálně odlišné způsoby jejich uspokojování.

Snažím se chránit své okolí

Očekávané výstupy

- Komunikuje, dokáže se dohodnout i v případě problémové situace,
- Uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit
- Má zvnitřněnou potřebu řádu, aktivně se podílí na tvorbě pravidel, přijatá pravidla se snaží plnit.

Vzdělávací nabídka:

Činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují a jejich praktickým používáním. Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem.

Spontánní hra, volné hry, experimenty s materiálem a předměty.

Hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii.

Činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu.

Hry na téma rodiny a přátelství, výlety do okolí (do přírody, návštěvy kulturních akcí apod.).

Běžné verbální a neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým. Sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy.

Činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování.

Běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování.

Přípravy a realizace společných zábav a slavností.

Hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí.

Sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro děti zajímavé.

Kognitivní činnost (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)

Rizika ohrožující záměry vzdělávání:

Dospělí nevyhledávající aktivní pohyb, nedůslednost

Potlačování citových projevů

Lhostejnost dospělých k místu, kde žijí

Málo příležitostí ke komunikaci

Nepřítomnost humoru

Tolerování ničení přírody v zápalu hry

Předávání „hotových“ poznatků

Stereotypní činnosti dětí

Lhostejnost dospělých k problémům kolem nich

Málo obměňované prostředí mateřské školy

Příloha č. 2 – Jídelníček

JÍDELNÍČEK OD 12.9. - 16.9.2011

Pondělí:

Chléb, pomazánka kvasnicová, káva, rajče, paprika

Polévka brokolicová

Krůtí plátek na zelenině, kuskus čaj

Chléb, rama, marmeláda, vanilkové mléko, jablko

Úterý:

Šlehaný tvaroh, rohlík, čaj, nektarinky

Polévka čočková

Zapečená cuketa, brambory, zeleninový salát, čaj

Sezamová hvězdička, rama, mléko, paprika

Středa:

Chléb, pomazánka z lučiny, karamelové mléko, hroznové víno

Polévka zeleninová s pohankou

Segedínský guláš, bramborové knedlíky, čaj

Dalamánek, rama, mléko, rajče

Čtvrtek:

Puding s piškoty, čaj, broskve

Polévka hovězí vývar s písmenky

Špenát, hovězí vařené maso, brambory, čaj

Loupáček, granko, jablko

Pátek:

Chléb, pomazánka masová, káva, rajče, okurka

Polévka z rybího filé, opečený rohlík

Tvarohové knedlíky se švestkami sypané tvarohem, čaj, banán

Chléb, šunkový sýr, čaj, paprika

Příloha č. 3 - Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

prosím Vás o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé závěrečné bakalářské práce. Věřím, že závěry mého výzkumu budou také přínosem pro naše předškolní zařízení, které Vaše dítě navštěvuje a přispěje ke zlepšení jeho pobytu zde a k Vaší spokojenosti.

Prosím, zaškrtněte odpověď, která se nejvíce blíží Vašemu názoru nebo odpověď dopište.

1) Navštěvuje vaše dítě pravidelně mateřskou školu?

ANO

NE

2) Výživa ve školce je:

(zaškrtněte vždy jednu ze dvou možností v daném řádku)

přiměřená nepřiměřená

vyvážená nevyvážená

pestrá jednotvárná

Pokud máte připomínky ke stravování, napište je prosím

.....
.....

3) Jaké jídlo v MŠ nejvíce chutná Vašemu dítěti?

.....
.....

4) Máte zájem o přípravu jídel pro Vaše dítě z BIO potravin:

spíše ano

- spíše ne
- občas

**5) Jaké netradiční potraviny by mohly být zařazovány do jídelníčku vašich dětí?
(můžete vybrat i více možností)**

- jáhly
- cizrna
- kus-kus
- pohanka
- červená čočka
- vločky
- müsli
- sója
- jiné
- žádné

.....
.....

6) Pitný režim dítěte v MŠ je:

(zaškrtněte opět jednu ze dvou možností v daném řádku)

- dostatečný nedostatečný

- pravidelný nepravidelný

7) Pohybová aktivita dítěte během pobytu ve školce je:

- dostačující
- nedostačující
- příliš velká
- nevím

8) S vybavením školní zahrady a školky tělovýchovným náradím jsme:

- spokojeni
- spíše spokojeni
- spíše nespokojeni
- nevíme

Vaše připomínky a návrhy k vybavení.....

9) Aktivity v MŠ bychom rozšířili o pravidelné:

- plavání
- návštěvy solné jeskyně
- pobyty v sauně
- nerozšířili

navrhuji jinou aktivitu

10) Co se Vašemu dítěti ve školce líbí, co dělá rádo?

.....
.....
.....

11) Co se Vašemu dítěti ve školce nelíbí, co dělá nerado?

.....
.....
.....

12) Myslíte si, že se naše školka chová šetrně k životnímu prostředí?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- nevím

13) Nabízí MŠ dostatek nadstandardních aktivit?

ANO

NE

Pokud NE, jaké byste vybrali pro své dítě? (můžete vybrat i více možností)

- taneční kroužek
- pěvecký kroužek
- výtvarný kroužek
- logopedický kroužek

